

PRESTIGE, PRAKTIK OCH ÖPPEN PUBLICERING

**En kvalitativ intervjustudie om
humanioradoktorander och publicering**

Linnea Porenus

Examensarbete (30 högskolepoäng) i biblioteks- och informationsvetenskap för
masterexamen inom ABM-masterprogrammet vid Lunds universitet.

Handledare: Kim Tallerås

År: 2023

Title

Prestige, praktik, och öppen publicering: En kvalitativ intervjustudie om humanioradoktorander och publicering

Abstract

The publishing landscape has undergone significant transformation in the last years facing and implementing open science policies, including principles for open access (OA). However, certain challenges have been identified in OA-publishing for different scientific fields, such as the humanities, depending on the norms and traditions for how to conduct research and how to publish. The topic of this thesis is the new researchers now entering this research field, i.e. doctoral students, and how they perceive and experience publishing. Therefore, the thesis aimed to contribute more knowledge about doctoral students' views on scientific publishing and open access within the field of the humanities. Seven qualitative, semi-structured interviews were conducted with Swedish doctoral students to explore this topic. The theoretical approach used in the thesis was *practice theory* and Karin Knorr Cetina's concept of *epistemic cultures* – taking the perspective that social life is ordered through practices and that each scientific field has its own culture of practices surrounding research and publishing.

The study found that supervisors and colleagues shaped the choices doctoral students made in publishing to a high degree. Furthermore, depending on how the students related to different aspects of publishing practices they made certain strategic choices. Visibility was the most important factor in publishing, first and foremost in the form of publishing in a prestigious journal within the student's own field. Lastly, the study concluded that open access-publishing has become the norm even within the humanities field, at least for article-publishing. The doctoral students experienced no conflict between how they publish within their field and open access. Overall, the respondents had a positive view of OA. However, they would only choose OA if it was easy to do, and it was not the first priority for most respondents.

Keywords

Doctoral students, PhD students, open access, open science, humanities, publishing, practice theory, epistemic cultures

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning	5
1.1 Syfte och forskningsfrågor	6
1.1.1 Avgränsningar och disposition	7
1.2 Bakgrund	7
1.2.1 Vad är open access?	7
<i>Vägar till OA</i>	8
<i>Kritik mot OA</i>	9
1.2.2 Humanistisk publiceringstradition	10
<i>Avhandling</i>	12
<i>Prestige</i>	12
2 Tidigare forskning.....	14
2.1 Publiceringskultur och open access	14
2.1.1 Utvärdering och publiceringskultur	14
2.1.2 Attityder till open access hos humanioraforskare	15
2.2 Doktorander och publicering	17
2.2.1 Förutsättningar och publiceringsmönster.....	17
2.2.2 Open access.....	18
2.3 Sammanfattning	20
3 Teori.....	21
3.1 Praktikteori.....	21
3.1.1 Vad är praktiker?	22
3.2 Epistemiska kulturer	23
3.3 Applicering av teori	24
4 Metod.....	26
4.1 Kvalitativa intervjuer	26
4.2 Urval och genomförande.....	27
4.3 Etiska aspekter	29
5 Resultat och analys.....	31
5.1 Fråga ett: publiceringspraktiker	31
5.1.1 Frustration över publiceringssystemet	31
5.1.2 Tradition och internationalisering.....	33
<i>Avhandlingen</i>	34
<i>Artikelpublicering och internationalisering</i>	36
5.1.3 Strategier för den egna karriären.....	38
5.1.4 Omgivningen: kollegor, handledare, policydokument.....	40
5.2 Fråga två: publiceringsval	42
5.2.1 Synlighet, prestige och OA	43
5.3 Fråga tre: open access	45
5.3.1 OA som norm och praktik.....	45
5.3.2 Humaniora och samhället: den tredje uppgiften	49
5.3.3 OA och kvalitetsfrågan	51
6 Diskussion	53
6.1 Slutsatser och vidare diskussion kring frågorna	53
6.1.1 Fråga ett	53
6.1.2 Fråga två	54
6.1.3 Fråga tre	56
6.2 Avslutande tankar	57
6.2.1 Utvärdering av uppsatsens teori- och metodval.....	58
7 Litteraturförteckning.....	60

Bilagor	64
Bilaga 1. Intervjuguide.....	64
Bilaga 2. Samtyckesblankett	66

1 Inledning

Öppen vetenskap, alltså arbetet med att göra forskning och hela forskningsprocessen öppen och transparent, har blivit en allt större fråga på senare år. Det är en internationell företeelse med många aktörer och intressenter – förlag, forskare, universitet, bibliotek och allmänhet – som på olika sätt verkar inom vetenskapens infrastruktur. Publiceringslandskapet idag är ständigt i förändring där open access (OA), öppen publicering av forskningsresultat, blir mer och mer norm och uppmuntras från många håll av beslutsfattare. Till exempel ställer nu en del forskningsfinansiärer i Sverige krav på att forskning som de finansierar ska publiceras tillgängligt som open access. Vetenskapsrådet är en stor forskningsfinansiär som sedan 2010 har en sådan policy (Vetenskapsrådet 2022).

Det finns dock områden där open access-ideal kan hamna i konflikt med verklighetens sakförhållanden. Ekonomiska, sociala och kulturella dimensioner spelar in i det vetenskapliga publiceringslandskapet. Varje forskningsdisciplin har även sitt sätt att forska och en egen publiceringstradition, som då ska samexistera med olika praktiker för öppen publicering. Ett sådant forskningsområde där vissa utmaningar för öppen vetenskap har identifierats är humaniora, bland annat i humanioraforskningens natur och publiceringstradition (Pinfield 2020; Knöchelmann 2019). Humaniora har traditionellt sett också en specifik roll i att bidra till samhällsdebatt, kultur och språkutveckling, vilket präglar relationen till publicering (Myrdal 2008).

Det jag vill undersöka i denna uppsats är de nya humanioraforskare som nu tar klivet ut i detta publiceringslandskap, nämligen doktorander. Målet med uppsatsen är att få en djupare förståelse för doktoranders upplevelser av open access och hur de navigerar i publiceringslandskapet för humaniora. Jag blev intresserad av att göra denna undersökning eftersom doktorander kommer in som nya forskare i ett forskningslandskap där open access nu är mer etablerat. De är också i en specifik situation som både forskande och studerande, som ska lära sig hur forskning och publicering går till. Min studie undersöker därmed svenska humanioradoktoranders perspektiv på det vetenskapliga publiceringslandskapet.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Det finns flera aspekter att undersöka kring humanioradoktorander och deras relation till vetenskaplig publicering. Då doktorander är i början av sin forskarkarriär är de naturligt inte lika publicerade som forskare med flera års erfarenhet. Att kunna publicera sig i en välrenommerad tidskrift eller att över huvud taget hinna publicera och få chansen att nå ut med sin forskning kan då väga tyngre än att publikationen direkt görs öppet tillgänglig. När det kommer fler och fler krav på open access och det blir mer vanligt stiger nya doktorander in i ett föränderligt publiceringslandskap, som de måste lära sig navigera. Dessutom är publiceringskulturen uppbounden i vissa traditioner och värderingar kring publicering inom det egna ämnet. Det kan således finnas en viss spänning mellan hur man publicerar humanistisk forskning och OA-ideal. Hur förhåller sig då doktorander inom humaniora till ett publiceringslandskap i förändring? Hur ser de på sin framtida karriär och publiceringens roll i den? Vilka tankar har de kring möjligheter till öppen publicering?

Syftet med studien är således att bidra med fördjupad kunskap om humanioradoktoranders förhållningssätt till publiceringspraktiker och öppen publicering inom forskningslandskapet för humaniora. Studien avser undersöka om humanioradoktorander upplever utmaningar i beröringspunkten mellan OA-ideal och humanistisk publiceringstradition, samt hur de navigerar i ett publiceringslandskap i förändring. Uppsatsen bidrar med att få en uppdaterad översikt över vilka tankar och upplevelser doktorander har om humanistisk publiceringskultur och OA, samt vad som formar vilka publiceringsval de gör. Detta kan i sin tur vara intressant för personer som på olika sätt jobbar med forskningsstöd mot doktorander.

Forskningsfrågorna är följande:

- Hur förhåller sig humanioradoktorander kring publiceringspraktiker i humanistisk publiceringstradition och vad formar deras publicering?
- Vilka faktorer pekas ut som viktiga i val av publiceringsväg?
- Hur ser humanioradoktorander på open access och sina egna möjligheter att publicera som open access?

1.1.1 Avgränsningar och disposition

Doktoranders informationspraktiker eller informationsinhämtning kommer inte att beröras i uppsatsen, även om det också är intressant för relationen till vetenskaplig publicering. Det är en annan sida av publiceringsekvationen som rör forskningsproduktion och hur forskning läses, men lämnas därhän. Det är utanför ramen för vad uppsatsen syftar bidra med. Därtill är resultaten av min studie begränsade till en svensk kontext då det är humanioradoktorander i Sverige som har varit fokus för min studie.

Uppsatsen är disponerad i sex huvudsakliga kapitel: 1 inledning, 2 tidigare forskning, 3 teori, 4 metod, 5 resultat och analys, samt 6 diskussion. I kapitel ett presenteras ett bakgrundsavsnitt med grundläggande information om vad open access är och hur humanistisk publiceringskultur ser ut. Därpå följer avsnitt två, tidigare forskning, där studier relevanta för uppsatsens syfte presenteras: om forskares attityder till open access och om doktoranders publiceringsförutsättningar. Under avsnitt tre presenteras uppsatsens teoretiska ingång, nämligen praktikteori och epistemiska kulturer, och under avsnitt fyra uppsatsens metod, materialinsamling, och urval. I avsnitt fem presenteras uppsatsens resultat och analys ur ett praktikteoretiskt perspektiv, uppdelat efter de tre forskningsfrågorna. Till sist kommer avsnittet diskussion där uppsatsens slutsatser presenteras och diskuteras, samt förslag på vidare forskning.

1.2 Bakgrund

1.2.1 Vad är open access?

Open access kan beskrivas i korthet som borttagandet av barriärer för sakkunniggranskad akademisk forskning, så att den kan läsas gratis online av alla som vill (Suber 2012). Open access är möjliggjort och beroende av internet, att forskning kan dissemineras digitalt med mindre kostnader än traditionell publicering (Eve 2014). Det var under tidigt 2000-tal som idén om open access fick större genomslag. Ett antal inflytelserika deklARATIONER kring målen och nyttan med open access formulerades: Budapestinitiativet från 2001, Berlindeklarationen från 2003, och Bethesda Statement från 2003 (Suber 2012; Pinfield 2020). Alla tre initiativ lägger stor vikt vid idén om gratis tillgång och fri disseminering av forskningsresultat, men med begränsningen att upphovspersonen till verket måste refereras till (Suber 2012).

Peter Suber (2012) räknar upp de barriärer som open access ämnar riva ner: dels kostnadsbarriärer, vilka kan bli skyhöga för bibliotek och forskare för att få tillgång till akademisk forskning, dels copyright ägd av mellanhänder (förlag), vilket hindrar en friare disseminering och återanvändning av forskning. Då forskare i regel inte får betalt av förlagen för att publicera sin forskning och inte heller för att sakkunniggranska är kostnadsbarriärerna på den sidan av ekvationen små. I det traditionella vetenskapliga publiceringssystemet är det förlagen som går med vinst (Suber 2012).

Syftet med att publicera forskning som OA är inte enbart att göra forskning tillgänglig för olika delar av forskarsamfundet, utan att göra forskning tillgänglig för alla delar av samhället (Pinfield 2020). Forskning ses ur ett OA-perspektiv som en allmännytta, ofta finansierad av offentliga medel, som då ska komma samhället till godo (ibid.). Idag talar man om *öppen vetenskap*, vilket är ett bredare paraplybegrepp där open access ingår. Med öppen vetenskap menas att göra hela den vetenskapliga processen mer transparent och öppen, för att främja forskning och samarbete, samt komma samhället till nytta (Kungliga biblioteket 2019; UNESCO 2021). I begreppet ingår öppen tillgång till vetenskapliga publikationer och forskningsdata, öppna läresurser, öppen källkod, samt medborgarforskning. Allt detta möjliggörs av den digitala utvecklingen, men med detta kommer också en rad utmaningar (Kungliga biblioteket 2019). Öppen vetenskap arbetas med på flera olika nivåer i samhället: från enskilda universitet till UNESCO.

Vägar till OA

Det finns idag olika modeller för open access-publicering, vilka brukar kallas den gröna vägen, den gyllene vägen (gold open access), och nu även den så kallade diamantvägen (diamond open access). Den gröna vägen innebär parallellpublicering (Kungliga biblioteket 2019; Eve 2014; Pinfield 2020). Jämte den traditionellt publicerade artikeln i en prenumerationstidskrift läggs en kopia i ett institutionellt repository, antingen direkt eller efter en embargo-tid. Den gyllene vägen är då artikeln direkt blir publicerad öppet tillgänglig av tidskriften, men oftast efter att artikelförfattaren har betalat en *article processing charge*, en APC-avgift (Kungliga biblioteket 2019; Eve 2014; Pinfield 2020). Artikeln blir då direkt tillgänglig online för alla. Detta kan göras i en ren OA-tidskrift eller i en så kallad hybrid-tidskrift. Hybrid-tidskrifter är prenumerationbaserade tidskrifter som erbjuder open access genom APC-avgifter, och tidskrifterna kan då göra vinst på både APC-avgifter och prenumera-tionsavgifter (Kungliga biblioteket 2019). Diamond open access är en benämning på att artiklar publiceras gratis direkt i en

tidskrift, men utan avgift från författaren. Finansiering av publiceringen kommer då från annat håll, till exempel från institutioner eller medlemsavgifter (ibid.).

Idag har oftast universiteten slutit så kallade transformativa avtal med förlagen. Avtalen innebär att universiteten betalar för publiceringsrättigheter i prenumerationsbaserade tidskrifter, och att tidskriften så småningom ska transformeras till en OA-tidskrift (Rooryck 2022). Avtalen går då från ett prenumerationsavtal till ett avtal där man i stället enbart betalar för publicering och att göra forskningen tillgänglig (ibid.). Avtalen med förlagen för licenser till tidskrifter och databaser samt open access sköts i Sverige nationellt av Bidsamkonsortiet, som drivs av Kungliga biblioteket (KB). Svenska myndigheter, universitet och forskningsinstitut kan välja om de vill gå med i konsortiet (Kungliga biblioteket 2023). KB jobbar på nationell nivå för att skjuta över kostnaderna från prenumerationer till open access. Just nu är vi i en övergångsfas där institutioner och organisationer oftast betalar för både prenumerationer och open access. KB betonar vikten av att få kontroll över dessa betalningsströmmar så att inte kostnaderna för OA blir större än vad de var innan med traditionell publicering (Kungliga biblioteket 2019). De rekommenderar till exempel att begränsa finansieringen av publicering i hybrid-tidskrifter, då de ses som en temporär lösning och är väldigt dyra (ibid.)

En annan viktig aspekt av open access är frågan om copyright. En grundläggande idé med OA är nämligen att författaren själv behåller rättigheterna till sina verk, inte förlagen, och att forskningen kan spridas och återanvändas fritt (Suber 2012). Det finns olika sorters *creative commons* (CC) licenser för detta, som är de vanligaste att använda. CC BY-licenser innebär att man får återanvända, adaptera och distribuera materialet vidare, men måste hänvisa till upphovspersonen (Eve 2014). Därefter finns det olika tillägg till CC-licensen som inskränker mer på hur verket får användas.

Kritik mot OA

Problematiska aspekter av OA-rörelsen har lyfts fram från olika håll, bland annat från ett postkolonialt perspektiv. Florence Piron (2018) skriver att kritiska röster har höjts för ojämlikheten i tillgång till forskning på internationell skala, där mindre resursstarka universitet i det globala syd inte har medel nog att köpa dyra prenumerationer. Open access sågs länge som ett svar på detta, men när nu kostnaderna stiger även för open access, till exempel APC-avgifter för författare, blir även det problematiskt. Det riskerar en ojämlikhet i vilken forskning från vilka områden i världen som blir publicerad öppet och cirkulerar, nämligen att endast

forskning från resursstarka länder i det globala norr kommer i omlopp och blir vetenskaplig norm (ibid.). Piron (2018) beskriver detta som en form av neokolonialism. När man talar om problematiska aspekter av open access lyfts även internetfrågan. I flera områden i världen saknas nämligen stabil tillgång till internet, vilken är en materiell förutsättning för att kunna ta del av open access-publiceringar online (Piron 2018; Suber 2012).

Ett annat problem som växt fram i och med APC-avgifterna är så kallade ”predatory journals”, rovdjurstidskrifter. Richtig, Berger, Lange-Asschenfeldt, Aberer och Richtig (2018) samt Wang, Pourang och Burrall (2019) beskriver dessa som oseriösa OA-tidskrifter som tar betalt genom höga APC-avgifter, samtidigt som de tummar på kvalitetsmått såsom sakkunniggranskning. Ofta skickar de också spamliknande mejl till forskare om att publicera i deras tidskrift, och lovar en snabb publiceringsprocess. Richtig et al. (2018) menar att det ofta är nya forskare med press på sig att publicera som kan falla för dessa tidskrifter, vilket kan skada forskarens rykte. De är också problematiska då de kan ge en felaktig bild av vad open access är och att alla OA-tidskrifter ger ut forskning som inte är tillräckligt kvalitetsgranskad.

Det har även riktats kritik mot hybridtidskrifterna och att marknadsidéer som präglar det traditionella prenumerationsbaserade publiceringssystemet, där ett antal stora internationella företag (Elsevier, Springer-Nature, Wiley, och Taylor & Francis) har monopol och besitter mycket prestigekapital, även börjar prägla OA-modeller (Pinfield 2020). Hybridtidskrifterna blir då en väg för stora förlag att även göra vinst på open access utöver sina prenumerationer (ibid.).

1.2.2 Humanistisk publiceringstradition

Överlag har open access rört sig långsammare i humaniorafältet än i andra fält (Arthur & Hearn 2021; Pinfield 2020). En förklaring till att OA-publicering ligger efter inom humaniora är kulturella skillnader mellan discipliner i forskning och publicering, till exempel vilka traditioner fältet har för publiceringsformat (Pinfield 2020). I en undersökning från 2015 om antalet tillgängliga OA-artiklar i Google Scholar framkom det till exempel att 60% av artiklarna var open access för medicinfältet, medan för humaniora, konst, och rättsvetenskap var det endast 32% (Martín-Martín, Costas, van Leeuwen, & Delgado López-Cózar 2018). Vad präglar då förhållandet mellan humaniora och open access?

För det första skiljer sig humanioraforskningens karaktär från STEM-ämnen (science, technology, engineering, medicine), där OA har varit mer vanligt. Arthur och Hearn (2021, s. 830) argumenterar att den öppna vetenskapsparadigmen är präglad av en positivistisk vetenskapssyn: "that research begins by developing a tightly defined theory from which a hypothesis can be deduced, tested, verified, replicated, and generalized". Humanistisk forskning däremot studerar sociala fenomen – hur de förstås av människor och ges mening – genom exempelvis induktiva metoder, hermeneutik, fenomenologi, kritisk analys, och med nyanserade kontexter (Knöchelmann 2019; Arthur & Hearn 2021). Reproducerbarheten av forskningen, vilket är sett som en fördel med öppen vetenskap, är därför inte densamma som med STEM-forskning (Arthur & Hearn 2021).

Som det har skisserats i avsnittet ovan är det den vetenskapliga artikeln som historiskt sett har stått i fokus för open access-initiativ. Mer och mer arbetas det mot att skapa fungerande infrastruktur för open access-monografier, genom olika plattformar och finansieringsmodeller (Eve 2014; Pinfield 2020). Inom humaniora publiceras nämligen forskning i flertalet publiceringsformer utöver den vetenskapliga artikeln, med en förkärlek för längre framställningar som monografier och bokkapitel i antologier (Arthur & Hearn 2021; Pinfield 2020; Knöchelmann 2019). Beroende på ämne har man dock olika traditioner för hur vanliga och prestigefyllda monografier är, till exempel är de vanligare inom litteraturvetenskap och historia än inom filosofi och lingvistik (Bernhardsson 2012).

Janken Myrdal (2008) skriver i sin bok om humanvetenskap och naturvetenskap att det även finns en tradition inom humanvetenskap att meritera böcker på svenska publicerade med kommersiella förlag, som är av mer populärvetenskaplig karaktär. Myrdal (2008) skriver att populariseringen av forskning är en viktig del av samhällsnyttan för humanvetenskaper, vars forskning bidrar till samhällsdebatt, språkkunskap och skapandet av olika kulturuttryck. Humanioraforskning kan ofta vara mer nationellt eller regionalt fokuserad – att man skriver om svenska eller nordiska förhållanden, och då publicerar sig på svenska (Myrdal 2008). Man citerar också i högre grad publikationer längre inom humanistisk forskning, då texter skrivna för årtionden sedan fortfarande kan vara relevanta eller kan återuppstå långt efter sin publicering och bli viktiga igen (Bernhardsson 2012; Myrdal 2008).

Delning av forskningsdata är också en stor fråga inom öppen vetenskap som har blivit mer och mer aktuell. Forskare producerar en enorm mängd data som är väldigt

värdefull, då data också är ett forskningsresultat och kan återanvändas för ny forskning (Fransson & Kjellberg 2016). Forskningsdata måste ha robust infrastruktur för att hanteras, lagras, och delas, och sköts inte bara av forskare utan flera andra stödfunktioner såsom biblioteken. Även i delning av data finns skillnader mellan discipliner, beroende på praktikerna inom fältet för hur man forskar och vilken data som skapas (Fransson & Kjellberg 2016; Borgerud & Borglund 2020). Särskilt är kvalitativ data komplicerat att dela. Inom humaniora har utmaningar identifierats i till exempel hantering av känslig data, hur man skyddar anonymitet för både forskare och deltagare, samt upphovsrättsskyddad data (Arthur & Hearn 2021; Swijghuisen Reigersberg 2015). Vidare identifieras inte alltid data som produceras av humanioraforskare av dem själva som data, såsom intervjumaterial, observationsanteckningar, konst, med mera (Arthur & Hearn 2021; Swijghuisen Reigersberg 2015).

Avhandling

Gällande avhandlingen ser traditionen olika ut i olika ämnen. Majoriteten av humaniorämnena har föredragit monografin över sammanläggningsavhandlingen, såsom exempelvis historia, litteraturvetenskap och konstvetenskap (Bernhardsson 2012). En sammanläggningsavhandling är en avhandling där doktoranden istället för att skriva en sammanhållen monografi skriver ett antal artiklar som ska publiceras eller vara under review under doktorandtiden. Vid sammanställningen av avhandlingen skrivs en så kallad kappa till artiklarna, en inledning och ett ramverk. Bibliometriska undersökningar har visat att fler och fler sammanläggningsavhandlingar skrivs även inom humaniora, och på engelska. Daniel Gunnarsson (2018) rapporterar till exempel i antologin *Världen där utanför: bibliotekariens roll som omvärldbevakare och analytiker* att andelen sammanläggningsavhandlingar ökade över en 15-årsperiod (2000–2015) vid svenska universitet, även inom humaniora som traditionellt har föredragit monografier. Han baserar sin undersökning på data från repositoret DiVA. År 2015 var nästan en femtedel av humanioraavhandlingarna i DiVA skrivna som en sammanläggningsavhandling (ibid.).

Prestige

Meritering och prestige spelar stor roll i det vetenskapliga publiceringssystemet, även så inom humaniora. Martin Eve (2014) skriver att det är en grundläggande struktur i vetenskapssystemet att publicering och prestige är valutan som bestämmer en forskares karriär, om man får fast anställning, och vad som anses vara kvalitativ forskning. Pinfield lyfter fram det faktum att forskare arbetar inom en ryktesekonomi:

Rather than obtaining any royalties from their work, they accrue recognition from their colleagues, and this in turn leads to status in their subject community and institution, and then, indirectly, tenure and promotion.

Pinfield 2020, s. 19

Det finns därför starka incitament för forskare att söka sig till prestigefyllda tidskrifter och publicera efter merit, för att avancera i sin karriär.

Det finns ett antal förlag och tidskrifter som anses ha hög prestige och som då får en hög tillförsel av inskickade forskningsbidrag. Eve (2014) skriver att prestige står som proxy för kvalitet, och förs över på en tidskrift genom det akademiska arbetet i form av till exempel sakkunniggranskning, som är en kvalitetsmekanism. I gengäld för tidskrifterna och förlagen över sin prestige på författarna som publiceras hos dem. Eve (2014) poängterar dock att prestige inte är det samma som kvalitet, utan att prestige har en ekonomisk dimension. Prestige tar tid att bygga. I praktiken får detta system utfallet att ett antal prestigefyllda förlag sitter på ett symboliskt, kulturellt, socialt och materiellt kapital (Eve 2014). Det finns även en åsikt att open access-tidskrifter publicerar forskning av lägre kvalitet eller tummar på sakkunniggranskning, vilket inte nödvändigtvis är fallet (Suber 2012; Eve 2014; Pinfield 2020).

2 Tidigare forskning

2.1 Publiceringskultur och open access

De övergripande dragen av hur humanistisk forskningstradition och open access ser ut har presenterats i bakgrundsavsnittet. I följande avsnitt presenterar jag ett urval av tidigare forskning kring open access och publiceringskultur som blir relevant för syftet med uppsatsen – med fokus på humanioraforskarens upplevelser av utvärdering och publiceringskultur, samt andra typer av undersökningar som har gjorts om attityder hos humanioraforskare till OA.

2.1.1 Utvärdering och publiceringskultur

Något som mer och mer har en framträdande roll i forskningsutvärdering, forskningspolitik, medelsfördelning och publicering är bibliometri som ett verktyg för att utvärdera forskning. I Sverige används bibliometri för viss medelsfördelning på nationell nivå men också på universitetsnivå (Hammarfelt & de Rijcke 2015). Björn Hammarfelt (2016) skriver att bibliometriska indikatorer generellt fungerar mindre väl som verktyg att analysera humanistiska publiceringsmönster. Detta beror på praktiker kring referering (att man refererar till texter över längre tidsperioder), olika publiceringsmönster (som exempelvis monografipublicering), och beroendet av lokala eller nationella språk och kontexter. Vissa ämnen har därför lägre täckning i databaser såsom Web of Science. Dock finns det olika publiceringsmönster mellan olika ämnen – om man publicerar på engelska och om man föredrar monografier eller artikelpublicering (Hammarfelt 2016).

Hammarfelt och Sarah de Rijcke (2015) har gjort en undersökning på Uppsala universitets konstfakultet om hur forskare tänker kring det nationella forskningsutvärderingssystemet och hur publiceringsmönstren förändrats under perioden 2006–2013. De kom fram till bland annat att publiceringen rör sig mer mot internationell publicering på engelska, något som sågs som positivt av vissa forskare och väldigt negativt av vissa. Det framkom också kritik mot bibliometriska utvärderingsverktyg (Hammarfelt och de Rijcke 2015). Hammarfelt och Gabbie Haddow (2018) har gjort en jämförande enkätstudie mellan Sverige och Australien om hur användning av metrik påverkar forskare inom humaniora. Några resultat av studien blev att en högre andel australienska forskare (62%) använde metrik än svenska (14%), vilket artikelförfattarna spånar om kan bero på just språkskillnader (fler publikationer på svenska i Sverige). Ungefär en tredjedel av respondenterna använde sig av mätverktyg. Forskare med en akademisk ålder mellan 5–15 år var

de som använde sig av metrik mest, alltså de som precis har disputerat och ska etablera sig i ett fält: söka forskningsmedel, projektmedel och anställningar. Doktorander använde sig av metrik i mindre utsträckning (ibid.). Även i Hammarfelts och de Rijckes (2015) undersökning var det unga akademiker som kände sig mest pressade av olika utvärderingsverktyg.

Hammarfelts och Haddows (2018) studie visar en utbredd kritik bland respondenterna till olika mätverktyg, med argumenten att verktygen inte är anpassade för deras ämnen och att det blir för mycket tyngd på kvantitet över kvalitet. Det rapporteras också en ökning av publikationer på engelska. Hammarfelt och Haddow (2018) drar slutsatsen att forskarna använder sig av olika mätverktyg för olika ändamål: till sitt CV och olika ansökningar, för att se hur många citeringar man får, och hur engagemanget är från läsare. Deras studie har visat på spänningen som finns mellan olika ”orders of worth”, vad man värderar, när kvantitativa bibliometriska mätverktyg har introducerats till humaniora som traditionellt sett har haft andra värderingskriterier (ibid.).

2.1.2 Attityder till open access hos humanioraforskare

Ett antal studier har gjorts på humanioraforskares upplevelser av open access. En del studier slår ihop humaniora och samhällsvetenskap till ett område, på grund av de många likheterna där emellan. Dessa artiklar presenteras i detta avsnitt och resultaten ses fortfarande som applicerbara för uppsatsens syfte.

Julia Rodriguez (2014) undersöker i sin artikel medvetenheten om open access utefter demografiska kriterier. Artikeln undersöker en delmängd data insamlad från en stor enkät om forskares forskningsvanor utskickad till universitet i USA. 75.6% av respondenterna forskade inom humaniora, konst eller samhällsvetenskap. Rodriguez (2014) kommer fram till att medvetenheten om OA över åldrarna ligger på samma nivå, men att yngre forskare hade mer erfarenhet av att publicera som OA. Flera respondenter uttryckte förbehåll för trovärdigheten och kvaliteten på OA-tidskrifter. Rodriguez (2014) drar slutsatsen att OA har blivit mer vanligt, även inom humaniora och samhällsvetenskap som har legat lite efter i OA, men att kunskapsnivån fortfarande var låg. Open access var inte heller en prioritet för många forskare.

Niamh Quigley (2021) har undersökt upplevelser av open access hos forskare inom humaniora och samhällsvetenskap, genom en kvalitativ intervjustudie med erfarna forskare på ett universitet i Australien. Studien visade att forskarna såg möjliga

fördelar i att deras forskning nådde en bredare publik i OA-tidskrifter, och att man blev citerad mer. En viss frustration och förvirring över praktiska aspekter av OA visades, i vem som betalar för APC-avgifter och hur det går till. För vissa forskare var open access inte en prioritet, och det fanns en misstänksamhet mot OA-tidskrifter på grund av rovdjurstidskrifterna. En stor barriär för OA som studien fann var just finansiering av APC-avgifter, och att processen var tidskrävande (Quigley 2021). Även Bhuvana Narayan et al. (2018) har undersökt hur forskare inom humaniora och samhällsvetenskap ser på open access, genom en enkätundersökning i Australien. De undersökte även vilka faktorer som influerade forskarnas publiceringsmönster. Resultatet av studien blev att rykte var den faktor som starkast influerade val av publiceringskanal, med impact factor, rekommendationer från kollegor och personlig erfarenhet som något inflytelserika. Studien visade också att många var medvetna om sitt universitets policy kring självarkivering, men mindre medvetna om olika modeller för OA (grön, guld). Narayan et al. (2018) drar slutsatsen att policy är ett bra verktyg för att informera om OA.

Julia Gross och John Charles Ryan (2015) har gjort liknande undersökningar som ovan, denna gång en enkätundersökning på en humaniorafakultet på ett universitet i Australien. En majoritet av forskarna var medvetna om open access och 75% ansåg att OA-tidskrifter skulle vara en förmån för deras forskningsdisciplin, då forskningen blir mer synlig och tillgången blir mer jämlik. Många hade dock aldrig publicerat som OA. 9% ansåg OA-tidskrifter vara av lägre kvalitet, och 46% liknande kvalitet som prenumerationsbaserade. De respondenter som hade praktisk erfarenhet av att publicera som OA ansåg att processen för sakkunniggranskning var lika rigorös som för prenumerationsbaserade tidskrifter. En majoritet av respondenterna var positivt inställda till OA och framför allt sågs de etiska aspekterna som viktiga (ibid.).

Slutligen har Malin Fredriksson (2020) i sin masteruppsats gjort en undersökning av humanioraforskarens publiceringsvanor och attityder till open access, denna gång i Finland. Uppsatsens metod är en bibliometrisk analys som kartlägger publiceringsmönster vid Åbo Akademi och en enkätstudie om OA på Åbo Akademis fakultet för humaniora, psykologi och teologi. Hälften av respondenterna var doktorander. Uppsatsens resultat visade att respondenterna överlag var positivt inställda till OA och att forskning finansierad med offentliga medel är öppet tillgänglig. Den viktigaste faktorn när forskarna valde publiceringsväg var prestige hos förlaget, hur relevant publikationen är i det egna forskningsfältet, och att där inte var några publikationsavgifter. Mindre viktigt var OA, policy och copyright.

Viktigt i open access-publicering var att OA-tidskriften hade högt värde inom det egna subfältet (ibid.).

2.2 Doktorander och publicering

I detta avsnitt har jag delat upp den tidigare forskningen på två underavsnitt: (1) allmän forskning kring doktorander och olika aspekter av publicering, såsom val av språk och form på avhandlingen, och (2) attityder till open access och öppen data. I många studier om inställningar till open access hos forskare har man i urvalsgruppen slagit ihop doktorander med forskare under samma paraply. Relevanta studier med denna urvalsfördelning finns under avsnittet om humaniora och open access.

2.2.1 Förutsättningar och publiceringsmönster

Ett forskningsområde som har framträtt i min litteratursökning om doktorander och publicering är att publicera på engelska som andraspråk som doktorand. Som konstaterat i flera studier ovan är internationell publicering på engelska mer och mer vanligt också inom humanistisk forskning. Virginia Langum och Kirk Sullivan (2017) skriver om humanioradoktorander i Sverige och deras upplevelser av att skriva på akademisk engelska. De påpekar att konkurrensen är hög och att doktorander nuförtiden redan när de påbörjar sitt projekt förväntas göra strategiska val kring att skriva och publicera på engelska – för sin avhandling eller vid sidan om. Langum och Sullivan (2017) använder en narrativ metod där sex förstaårsdoktorander fick skriva en kort text om sina erfarenheter av akademisk engelska. Få hade fått formell undervisning om att skriva på akademisk engelska, eller för den delen på akademisk svenska. Studien visade att det fanns en osäkerhet i att översätta exempelvis svenskt källmaterial till engelska på rätt sätt, och en osäkerhet kring vad som är korrekt akademisk engelska. Doktoranderna upplevde också en distans mellan vad de menade på svenska och vad de skrev på engelska. Det framkom att det fanns orolighet kring att vissa förlag skulle refusera texter på grund av bristande språkkunskaper. Samtidigt sågs akademisk engelska som en nödvändighet, och att skriva en avhandling på engelska sågs som en möjlighet att bli mer skicklig. Langum och Sullivan (2017) drar slutsatsen att kurser eller workshops i akademiskt skrivande är nödvändigt.

Ett annat relevant område är hur doktorander socialiseras in i en akademisk gemenskap och lär sig att forska. Richard Watson Todd och Stephen Louw (2019) har gjort en kvalitativ studie om hur doktoranders sociala nätverk bidrar till deras lärande och forskning, genom att intervjua fyra humanioradoktorander.

Artikelförfattarna utgår från att doktorander under sin utbildning inte bara visar att de kan genomföra ett eget, originellt forskningsprojekt, utan även blir socialiserade in i en viss akademisk gemenskap. Deras intervjuer visade på en del skillnader och likheter mellan informanterna. Till exempel förlitade sig doktoranderna olika mycket på sin handledare i sin forskning – för vissa var handledaren en viktig aktör som formade forskningsprojektet starkt. Alla informanter hade också ett stort nätverk av både andra doktorander och andra kollegor på fakulteten som de lärde sig av, och som hade stor påverkan på deras forskning. Todd och Louw (2019) drar slutsatserna att socialisering in i ett akademiskt sammanhang sker efter påverkan av flera aktörer utöver handledaren, samt att varje student har ett eget unikt nätverk i sitt lärande. Tidigare studier har också visat hur nätverket runtom doktoranderna är viktiga för deras upplevelse. Till exempel Susan Gardner (2010) kommer i sin studie fram till att fakulteter som ger mer stöd till sina doktorander från kollegor, handledare, och administrativ personal har större andel doktorander som faktiskt avslutar sin utbildning och tar examen.

Ett sista område som är relevant för uppsatsens syfte är avhandlingen och publiceringen av den, vilket är det huvudsakliga göromålet för en doktorand. Christina Stein (2021) har i sin magisteruppsats undersökt språk i avhandlingar under perioden 1990–2020 och vad som påverkade utvecklingen, genom en analys av data från SwePub och kvalitativa intervjuer med tidigare doktorander. Undersökningen visade att engelskan gått starkt framåt under perioden, med 15 procentenheter. Även i ämnen där man traditionellt har skrivit på svenska, nämligen humaniora, gick engelskan starkt framåt från 2010 (49%) till 2020 (72%). Starkast ökning hade ämnena konst, historia och arkeologi. I Steins (2021) intervjustudie framkommer det att doktorandernas språkval främst styrs av strategiska val för den framtida karriären, att forska i en internationell kontext, samt att större delen av ämnets terminologi var på engelska. Vilde doktoranden skriva på svenska krävdes det mycket diskussion om det med till exempel handledaren (ibid.).

2.2.2 Open access

Ett antal studier har gjorts om doktorander och attityder till olika aspekter av vad vi idag kallar öppen vetenskap. Vissa av dem har några år på nacken. En sådan studie i svensk kontext är Carina Carlheds och Ann-Sofie Axelssons (2009) kvantitativa studie över forskare och doktoranders inställningar till öppen forskningsdata inom humaniora och samhällsvetenskap. De har genomfört två enkätundersökningar om användning och inställningar till öppen forskningsdata: en utskickad till forskare och en till doktorander. Resultaten från dessa två grupper jämfördes sedan.

Resultatet av studien blev i korthet att doktoranderna såg etiska och juridiska faktorer som större barriärer för delning av data än forskare, som såg brist på resurser för att dokumentera och spara sin data som en större barriär. Överlag var forskarna mer positivt inställda till öppen delning än doktoranderna, vilket förvånade artikelförfattarna. I båda grupper var kunskapen om Vetenskapsrådets satsningar och riktlinjer för öppen data låg. Övriga var också att humanisterna såg sig själva mer villiga att dela sin data och såg potential i att dela data (ibid.).

Kate Valentine Stanton och Chern Li Liew (2011) har gjort en kvalitativ intervjustudie och en enkätstudie i Nya Zeeland över doktoranders attityder till självarkivering av forskning som open access i ett institutionellt repositorium, vilket ofta är policy hos högskolor. Deras studie fann att doktoranderna var mycket positiva till idéerna kring självarkivering och open access, och att göra forskning tillgänglig för allmänheten. De såg också fördelar i att forskningen blev mer synlig och att man blev medlem i den akademiska gemenskapen genom att publicera. Kunskapen om institutionella repositorium var dock låg. Risker som uppfattades som störst var plagiering och oklarheter kring copyright – att man inte skulle kunna publicera verket traditionellt om ett pre-print eller en avhandling låg i ett repositorium. Under intervjuerna uttrycktes också att det sågs som mindre prestigefullt med open access än med publicering i traditionella tidskrifter. De faktorer som influerade starkast hur doktoranderna publicerade var handledare och kollegor. Stanton och Liew (2011) drar slutsatsen att en obligatorisk policy är ett bra verktyg för att bygga upp ett repositorium, eftersom inställningen till open access och obligatorisk självarkivering av avhandlingar generellt var positiv i studien.

Ett antal uppsatser skrivna inom biblioteks- och informationsvetenskap om doktorander och publicering är relevanta för uppsatsens syfte. Beate Granström (2020) har genomfört en intervjustudie med doktorander på högskolan i Borås om deras uppfattningar om open access och självarkivering i DiVA, ett institutionellt repositorium. Hon finner att deltagarna hade mycket positivt att säga om open access, men var mer osäkra på parallellpublicering i institutionella repositorer. Barriärer för självarkivering var främst brist på tid och motivation. Motstridiga intressen framträdde också i studien, då deltagarna framförde kritik mot det traditionella publiceringssystemet, men samtidigt uttryckte det som önskvärt med kvalitetssäkringen som följde med traditionella tidskrifter. Granström (2020) pekar ut tidsbrist som ett tema som framträdde i studien.

Även David Osser och Lena Wennerholm (2013) har doktorander som fokus för sin uppsats – på Malmö universitet (då högskola) som precis hade infört en open access-policy. Medvetenheten om och utfallet av policyn undersöktes då genom en intervjustudie med doktorander. Osser och Wennerholm (2013) kom fram till att doktoranderna var positivt inställda till OA och att sprida forskning till allmänheten. Något annat som framträdde var att prestige fortfarande var viktigt, men framför allt att publicera sig mycket – det fanns också upplevelser av påtryckningar uppifrån att publicera i prestigefyllda tidskrifter. OA var av lägre prioritet. Osser och Wennerholm (2013) drar slutsatsen efter sin studie att open access inte är en norm eller en del av publiceringspraktikerna. OA-policyn var inte heller styrande i doktorandernas publicering, och Osser och Wennerholm drar då slutsatsen att policyn inte är en normativ kraft. Däremot föregick det mycket diskussioner och behov av diskussioner om publicering med kollegor och handledare.

2.3 Sammanfattning

I sammanställningen av tidigare forskning har jag identifierat forskning om dels doktorander och open access, dels humaniora och open access. Min studie kombinerar dessa två parametrar för att kunna analysera just humanioradoktorander i Sverige och deras specifika förutsättningar för publicering. Övergripande drag som framkommit i forskningsöversikten är att humanioraforskare generellt är väldigt positiva till idéerna kring open access, men att det finns andra svårigheter i praktiken. Främst är det rykte och prestige som är viktigt. Tidsbrist, oro över kvalitet, och frågor kring vad det kostar framkommer också som teman kopplat till OA. De studier som är gjorda för cirka 10 år sedan (Rodriguez 2014; Osser & Wennerholm 2013; Stanton & Liew 2011) jämfört med de nyare studierna visar att kunskapsnivån om open access var lägre för tio år sedan bland forskare, och att det var mindre vanligt. Resultaten från de äldre studierna är viktiga att ta fram och jämföra med den föreliggande studien, för att se vad som har förändrats och vad som är liknande. De studier som är gjorda för publicering i svensk kontext är också extra intressanta (Carlhed & Axelsson 2009; Granström 2020; Osser & Wennerholm 2013; Langum & Sullivan 2017; Stein 2021; Hammarfelt & de Rijcke 2015), då förutsättningarna är desamma som för informanterna i min studie. Exempelvis frågan om språk och publicering aktualiseras. För specifikt doktoranders publiceringsval framträder kollegor och handledare som viktiga influenser i forskningsöversikten (Osser & Wennerholm 2013; Gardner 2010; Todd & Louw 2019; Stanton & Liew 2011; Stein 2021).

3 Teori

Den teoretiska ingången i uppsatsen är praktikteori, som kommer att kombineras med Karin Knorr Cetinas begrepp *epistemiska kulturer*. Jag tar i min teoretiska ansats inspiration från Sara Kjellbergs avhandling (2010), där hon bland annat använder epistemiska kulturer och praktikteori för att forska på vetenskaplig kommunikation i form av forskarbloggar. Praktikteori är ett område där det inte finns en enhetlig teoribildning utan flertalet inriktningar och tillvägagångssätt (Schatzki 2001a). Jag kommer därför att utgå från praktikbegreppet som det presenteras i ett antal texter av bland annat Theodore Schatzki och Davide Nicolini. Snarare än en fastlagd praktikteori så används alltså en praktikteoretisk ansats.

Inom biblioteks-och informationsvetenskap har praktikteori använts för olika syften. Andrew Cox (2012) skriver i sin översiktsartikel om praktikteori inom informationsvetenskap att teorierna främst har använts inom ”knowledge management”, men används mer och mer för att undersöka och förklara informationsbeteenden, alltså ett informationspraktikbegrepp. Praktikteori har också använts inom biblioteks-och informationsvetenskap för att forska på vetenskaplig kommunikation (se exempelvis Kjellberg 2010; Dutoit 2022). Exempelvis Kjellberg (2010), som ovan nämnt, använder i sin avhandling praktikteori för att forska på forskarbloggar som en praktik. Hon ser vetenskaplig kommunikation som en samling praktiker som skapas i interaktionen människor emellan, men också med artefakter. Hon vill med hjälp av praktikteori fokusera på hur relationen mellan individ och omvärld påverkar ens aktiviteter (ibid.).

3.1 Praktikteori

Praktikteorier kan spåra sin härkomst till teorier och praktikbegrepp av främst Anthony Giddens och Pierre Bourdieu, men också Ludwig Wittgenstein. Davide Nicolini (2012) identifierar ett antal drag som är gemensamma för de praktikteoretiska ansatserna. Praktikteorier sätter aktiviteter och arbete i förgrunden för vad som formar och påverkar alla aspekter av det sociala livet. Återkommande, rutinbaserade, relationella praktiker, sammanvävda i ett nätverk eller en bunt, formar och upprätthåller sociala strukturer och organisationer – allt från familjestrukturer, till auktoriteter och institutioner. Nicolini (2012) skriver att praktikteoretiker ofta ser praktiker som medierade genom det materiella, genom

den egna kroppen eller genom objekt. Dessa materiella aspekter formar våra praktiker, och bestämmer och begränsar vad som kan göras (ibid.).

Nicolini (2012) skriver att kunskap ses som förmågan att ta till sig och fullgöra sociala och materiella praktiker, att kunskap är något vi alltid delar med andra i praktiker vi har lärt oss. Att bli medlem i en existerande praktik innebär att lära sig hur man utför praktiken och varför: "learning how to act, how to speak (and what so say), but also how to feel, what to expect, and what things mean" (ibid., s. 5). Enligt Nicolini (2012) är maktstrukturer, politik och konflikter andra viktiga dimensioner av praktikteori. Hur praktiker är ordnade, hur de är sammansatta och relaterade till varandra i nätverket, producerar och reproducerar existerande sociala strukturer och ojämlikhet. Därför är praktiker kontextbundna historiskt och materiellt (ibid.).

3.1.1 Vad är praktiker?

Det centrala för analysarbetet i praktikteorier är just praktikerna, inte utövarna av praktikerna (Nicolini 2012). Vad är då en praktik mer specifikt? Theodore Schatzki (2001a, s. 2) skriver att en gemensam nämnare för praktikteoretiker är att man ser praktiker som "embodied, materially mediated arrays of human activity centrally organized around shared practical understanding". Praktiker kan då ses som en organiserad uppsättning handlingar och aktiviteter i samspel, sammanbundna av vår gemensamma förståelse över hur saker bör göras. Nicolini (2012) skriver att praktiker också är meningsskapande och identitetsskapande, samt reproducerar ordnande strukturer. Det finns alltså en dimension av performativitet i praktiker.

Enligt Schatzki (2001b, s. 48) består praktiker av det han benämner som "doings and sayings", vilka aktiviteter man gör och även vad man säger. Dessa "doings and sayings" är organiserade och präglade av tre aspekter: olika *gemensamma förståelser (understandings)*, *regler (rules)* och vad Schatzki kallar *teleoaffektiva strukturer (teleoaffective structures)*. Med gemensam förståelse menas att veta vilka "doings and sayings" som krävs för att utföra en viss praktik, att veta hur man gör någonting och hur man ska svara när någon annan gör någonting. Regler är explicita formuleringar och riktlinjer som formar eller styr praktiker, hur man ska göra saker. Teleoaffektiva strukturer förklarar hur känslor, förhoppningar och förväntningar på resultatet av en handling påverkar vad en person gör för att nå ett specifikt mål – vad som anses rimligt och önskvärt för en person att göra. Schatzki skriver om teleoaffektiva strukturer att:

What makes sense for a person to do largely depends on the matters for the sake of which she is prepared to act, on how she will proceed for the sake of achieving or possessing those matters, and on how things matter to her; thus on her ends, the projects and tasks she will carry out for the sake of those ends given her beliefs, hopes and expectations, and her emotions and moods.

Schatzki 2001b, s. 52

Dessa normativa teleoaffektiva strukturer visar vad som kollektivt anses vara korrekta och acceptabla mål, handlingar, och sätt att göra saker för en individ (ibid.). Gemensamma förståelser, regler och teleoaffektiva strukturer är inte statiska utan kan förändras över tid.

Sammanfattningsvis så är det en blandning av normer, traditioner, regler och gemensamma uppfattningar som formar vad en praktik är: vad man bör, brukar, eller ska göra i en viss situation vid en viss tidpunkt. Schatzkis definition av praktiker ger också utrymme för hur individens mål, förhoppningar och känslor påverkar vad man väljer att göra.

3.2 Epistemiska kulturer

Epistemiska kulturer är ett begrepp som introducerades av Karin Knorr Cetina (1999) i hennes bok *Epistemic Cultures: How the Sciences Make Knowledge*. Boken grundar sig på två fallstudier i olika labbmiljöer: en inom högenergifysik och en inom molekylär biologi. Syftet var att undersöka hur kunskap konstrueras, nämligen själva praktikerna och mekanismerna för kunskapsproduktion, med mindre fokus på kunskapsproducenterna själva (alltså forskarna). Knorr Cetina har som utgångspunkt att vetenskap inte är uniform – att kunskapsskapande processer, arrangemang och praktiker ser olika ut i olika ämnen och discipliner. Varje ämne eller forskarmiljö har sin kultur kring hur man skapar kunskap. Dessa specifika praktiker och vad hon kallar ”knowledge machineries” (kunskapsmaskinerier) utgör en så kallad epistemisk kultur. Dessa maskinerier har tekniska, sociala och symboliska dimensioner, och utgörs av en samling praktiker (Knorr Cetina 1999).

Epistemiska kulturer är alltså ett begrepp för de praktiker och mekanismer i ett fält, i en forskarkultur, som skapar kunskap. I dagens kunskapssamhälle finner vi främst epistemiska kulturer inom vetenskapsvärlden, men begreppet kan användas för andra kunskapsskapande miljöer också (ibid.). Sarah Kjellberg skriver i sin avhandling att hon utgår ifrån att:

vetenskaplig kommunikation pågår i ett sammanhang som är specifikt och ser olika ut för olika grupper av forskare. Forskare agerar utifrån sina särskilda förutsättningar i en epistemisk kultur, i form av vissa handlingar och normer som kommer till uttryck i olika praktiker.

Detta synsätt är något jag anammar i denna uppsats, nämligen att doktorander beroende på vilket ämne de forskar inom har olika traditioner av kunskapsskapande praktiker.

3.3 Applicering av teori

Praktikteori och epistemiska kulturer har valts för att kunna studera humanioradoktorander som medlemmar i en forskningsgemenskap med disciplinspecifika praktiker kring produktion och publicering av forskning, och beröringsområdet med initiativen till öppen publicering. Den teoretiska ansatsen möjliggör att diskutera hur doktoranderna navigerar detta publiceringslandskap som nya medlemmar i det och deras upplevelser av publiceringspraktiker. Det möjliggör också att diskutera öppen publicering som en framväxande praktik och relationen till humanistisk forskning.

Rent konkret kommer ett antal begrepp från de praktikteoretiska ansatserna att användas för att analysera det empiriska materialet. Schatzkis begrepp *gemensamma förståelser, regler och teleoaffektiva strukturer* kommer att användas för att analysera vad som formar doktorandernas publiceringsbeteenden och hur de förhåller sig till publiceringspraktiker – utifrån vad doktoranderna gör och deras utsagor om vad de gör. Därintill präglas hela mitt synsätt på vetenskaplig publicering av det praktikteoretiska perspektivet, att det sociala livet är ordnat av praktiker som samspelar i ett nätverk. Var gränserna går för vad en praktik är och mellan praktiker kan vara svårdefinierbart, men huvudsakligt är att jag skiljer på vad en enskild individ gör och en praktik i den bemärkelsen att den är allmän och ordnande. Till exempel att skriva en avhandling och disputeras är en praktik inom vetenskap, som alla doktorander utför och förhåller sig till.

Epistemiska kulturer kommer att användas som ett samlande begrepp för att tala om ämnesspecifika praktiker inom forskning och då publicering. Epistemiska kulturer i denna uppsats ses som ämnesspecifika, alltså att historieämnet har en epistemisk kultur, latin har en kultur, och så vidare. Dessa är alltså de kunskapsproducerande kulturer som nya forskare ska bli medlemmar i och lära sig. Det finns många likheter i mekanismer för kunskapsskapande mellan ämnen inom humaniora men det är inte helt homogent, varför jag inte ser humaniora som en övergripande epistemisk kultur. Begreppet användas snarare för att diskutera

humanioradoktorandernas förhållande till sitt eget ämnes publiceringstradition, och därefter dras slutsatser efter analys om humaniora i stort.

4 Metod

4.1 Kvalitativa intervjuer

För att uppnå syftet och svara på forskningsfrågorna kommer en kvalitativ metod att användas, nämligen kvalitativa semistrukturerade intervjuer med humanioradoktorander. Enligt Steinar Kvale och Svend Brinkmann (2014) är intervjustudier en lämplig metod för att nå information om hur människor uppfattar sin värld och vilka erfarenheter de har. Genom att sätta människan i fokus och skapa mening ur dennes upplevelser kan många samhällsfenomen återspeglas (ibid.). Då det är just doktorandernas upplevelser, tankar och attityder kring vetenskaplig publicering som jag ämnar nå i min undersökning passar det att genomföra en intervjustudie, varför jag har valt denna metod. I just semistrukturerade intervjuer skapas en tematiserad intervjuguide med öppna frågor innan intervjun, men under själva genomförandet finns stor flexibilitet att ställa följdfrågor och följa upp intressanta uttalanden (Alvehus 2023). Till intervjuerna i denna uppsats har en intervjuguide med tre teman skapats: bakgrund, erfarenheter av vetenskaplig publicering, och open access (bilaga 1).

Det finns fördelar och nackdelar med intervjuforskning. En intervju är ett kunskapsproducerande samtal, där interaktionen mellan intervjuaren och informanten skapar ny kunskap – som sedan forskaren vidare skapar genom analys och tolkning i efterarbetet (Kvale & Brinkmann 2014). Ulla Eriksson-Zetterqvist och Göran Ahrne (2022) skriver att intervjuer måste ses i sin kontext – forskaren måste förlita sig på utsagor från människor som är gjorda vid ett specifikt tillfälle och i en specifik social kontext. En intervjusituation kan också vara identitetsskapande för informanten, vilket kan påverka svaren. Därför är det viktigt att reflektera över intervjuarens roll i datainsamlingen då val av frågor, bemötandet och hanteringen av intervjun kan påverka resultatet. Fördelarna med kvalitativa intervjustudier är stora, då det ger direkt insyn till människors upplevda livsvärld och går relativt fort att genomföra (Eriksson-Zetterqvist & Ahrne 2022).

För att bearbeta intervjumaterialet har jag använt en form av kodning, vilket är ett sätt att analysera kvalitativ data (Krippendorff 2019). Kodning innebär att man tematiserar och kategoriserar uttalanden från intervjutranskriberingar utifrån vissa teman eller ord (Kvale & Brinkmann 2014; Krippendorff 2019). Detta kan göras med hjälp av datorprogram, men jag har gjort kodningen manuellt då materialet var av ett hanterbart omfång. Efter att alla intervjuer var gjorda och hade transkriberats

hade jag en känsla för vilka teman som framträdde i relation till forskningsfrågorna. Ett antal teman och begrepp valdes ut och fick en färgkod, varefter transkriberingarna närlästes och relevanta delar som berörde temat markerades med tillhörande färg.

4.2 Urval och genomförande

Jag har valt att intervjua humanioradoktorander för att svara på uppsatsens frågeställningar. Doktorander verksamma vid institutioner som bedriver humanistisk forskning har kontaktats. Ingen hård gräns har dragits för vad som är eller inte är humaniora, utan urvalet har utgått efter lärosätenas organisation och definition av vad som är humaniora. Ofta angränsar humanistisk forskning andra områden, särskilt samhällsvetenskap, eller så är forskare involverade i tvärvetenskaplig forskning. Därför har jag sett det som rimligast att utgå ifrån lärosätenas organisation för att hitta informanter.

Målet har varit att hitta informanter från olika ämnesinriktningar och som både skriver sin avhandling som en monografi och som en sammanläggningsavhandling. Inga krav på att ha publicerat ställdes då en mängd doktorander inom humaniora inte publicerar sig under sin doktorandtid, och det hade därför gjort det mycket svårare att få tag på informanter. Även om ingen publicering har gjorts har informanterna i fråga en uppfattning om publiceringslandskapet och open access, förväntningar på framtiden, och tankar om varför man ska publicera sig och hur. Det möjliggör även intressanta jämförelser mellan de som har kommit längre i sin doktorandutbildning och de som är nya. Såsom urvalet till slut blev intervjuade jag sju doktorander, varav tre är nya doktorander och fyra är mer erfarna.

Informanter har hittats genom en kombination av personliga kontakter och mindre mejlutskick av informationsbrev till informanter som passar kriterierna för urvalet. Jag har till exempel med hjälp av personal på ett universitetsbibliotek och genom personliga kontakter fått förmedlat till mig kontaktuppgifter till informanter som kunde vara intressanta för min studie. Det finns nackdelar med mitt tillvägagångssätt, då risken är att endast de som är väldigt intresserade av publiceringsfrågor har tackat ja eller har rekommenderats till mig. Då urvalet i slutändan ändå har en spridning över ämnen och över hur länge man har varit verksam som doktorand, så bedömer jag att det ger ett rimligt tvärsnitt med olika infallsvinklar. Efter att jag hade gjort sju intervjuer uppnåddes *mättnad* i materialet: att svar började återkomma och mindre ny information framkom (Alvehus 2023). Jag bedömde då att materialet var av tillräckligt omfattning.

Jag har således intervjuat sju informanter, från tre olika universitet i Sverige. Informanterna kommer från följande ämnen: filosofi, utbildningsvetenskap, historia, latin, allmän språkvetenskap, biblioteks- och informationsvetenskap, samt engelsk litteraturvetenskap. Nedan följer en presentation av informanterna, som har avskilts från sin ämnestillhörighet för att minska risken för igenkänning. Ämnestillhörighet bedömdes inte vara lika relevant för undersökningen som informantens relation till publicering, som kan beskrivas utan att nämna ämnet. Fokus ligger också på humaniora i stort, inte de specifika ämnena under paraplybegreppet humaniora. När något specifikt uttalande inte går att avskilja från vilket ämne informanten forskar inom nämns det utan att hänföra uttalandet till en informantkod.

- Informant 1 skriver sin avhandling som en monografi och har varit doktorand mindre än ett år, och har inte publicerat sig än. Informanten har under tidigare studier varit redaktör för en vetenskaplig studenttidsskrift.
- Informant 2 skriver sin avhandling som en sammanläggningsavhandling och har varit doktorand mer än 4 år, och har minst en publicering.
- Informant 3 skriver sin avhandling som en sammanläggningsavhandling och har varit doktorand mer än 4 år, och har minst en publicering.
- Informant 4 skriver sin avhandling som en monografi och har varit doktorand i mindre än ett år, och har minst en publicering.
- Informant 5 skriver sin avhandling som en monografi och har varit doktorand mindre än ett år, och har inte publicerat sig än.
- Informant 6 skriver sin avhandling som en sammanläggningsavhandling och har varit doktorand i nästan två år, och har minst en publicering.
- Informant 7 skriver sin avhandling som en monografi och har varit doktorand i mer än 3 år, och har sampublicerat.

Nummer/kod	Års erfarenhet	Avhandling	Publiceringar
Informant 1	<1 år	Monografi	Nej
Informant 2	>4 år	Sammanläggningsavhandling	Ja
Informant 3	>4 år	Sammanläggningsavhandling	Ja
Informant 4	<1 år	Monografi	Ja
Informant 5	<1 år	Monografi	Nej
Informant 6	>1,5 år	Sammanläggningsavhandling	Ja
Informant 7	>3 år	Monografi	Ja

Intervjuerna genomfördes under vecka 8–10, våren 2023. Sex intervjuer hölls fysiskt, en hölls digitalt på Zoom. Intervjuerna tog mellan 30–65 minuter och spelades in. Inspelningen sparades sedan ned till min dator och jag transkriberade dem för hand så snart som möjligt efter att intervjun var gjord. Intervjun på zoom spelades in med zooms inspelningsverktyg, som sparar både en bildfil och en ljudfil – bildfilen raderades direkt efter intervjun då den var orelevant i sammanhanget. Till de fysiska intervjuerna har en samtyckesblankett tagits med och skrivits på, för den digitala intervjun erhöles skriftligt samtycke på mejl. I transkriberingarna har inte exakt alla ord och ljud skrivits ned, såsom hjälpor och talspråkliga företeelser (som ”eh” och ”typ”), då det är innehållet och inte språket som är fokus för min analys. En transkribering är också i sig självt en tolknings- och översättningsprocess från muntligt språk till skriftligt språk, varför det är motiverat att göra den skriftliga versionen mer förståelig (Kvale & Brinkmann 2014). Citaten som är med i resultatanalysen har alltså modifierats från en mer talspråklig version till en som är mer grammatiskt korrekt.

4.3 Etiska aspekter

Det finns ett antal etiska aspekter som jag har haft i åtanke i genomförande av denna studie. Kvale och Brinkmann (2014) tar i sin bok upp fyra områden som är viktiga i relation till etiska riktlinjer i intervjuforskning: hur forskarrollen påverkar materialet, konfidentialitet, informerat samtycke, och möjliga konsekvenser av studien för informanten eller för den grupp informanten representerar. Innan intervjun är alltså informerat samtycke ytterst viktigt: att informanten har fått information om vad studien handlar om och hur materialet ska hanteras (ibid.). I intervjustudien i denna uppsats beskrevs uppsatsens syfte och materialhantering vid första kontakten på mejl. Samtycke erhöles sedan skriftligt på en samtyckesblankett för de intervjuer som hölls fysiskt, och på mejl för den digitala intervjun (bilaga 2).

Informanternas konfidentialitet skyddas genom att de har anonymiserats i uppsatsen, varken namn eller arbetsplats är med eller är viktiga för att svara på forskningsfrågorna. Uttalanden och citat kopplas inte ihop med specifik ämnestillhörighet, för att minska risken för igenkänning. Fullständig anonymitet har inte lovats till informanterna, då det finns en liten chans att någon kan bli igenkänd i sammanhanget. Fullständig sekretess är väldigt svårt att uppnå. Jag har i högsta möjliga mån strävat efter att konfidentialiteten ska skyddas, så att informanterna kan vara så fria som möjligt att ge uppriktiga svar.

Påverkan från studiens resultat på den grupp som informanterna representerar bedöms vara relativt låg i det här sammanhanget. Ämnet rör informanternas arbete och åsikter om vetenskaplig publicering, inte personliga känsliga data. Det berör dock frågor kring synen på den egna karriären, varför konfidentialitet är viktig. Det var även viktigt att informanterna kände sig fria att framföra kritik om så önskades, även om syftet med studien inte är att kritisera eller peka ut någon specifik representant för en institution, såsom lärosätet.

5 Resultat och analys

Uppsatsens empiriska material består av intervjutranskriberingarna som jag har bearbetat genom att koda tematiskt. Jag redovisar och analyserar resultatet tillsammans under en rubrik, så att den teoretiska analysen och jämförelser med tidigare forskning är invävda. Avsnittet är uppdelat efter de tre forskningsfrågorna:

- Hur förhåller sig humanioradoktorander kring publiceringspraktiker i humanistisk publiceringstradition och vad formar deras publicering?
- Vilka faktorer pekas ut som viktiga i val av publiceringsväg?
- Hur ser humanioradoktorander på open access och sina egna möjligheter att publicera som open access?

Därtill är det uppdelat efter de teman som framträdde i kodningen av intervjuerna, som kopplas till respektive forskningsfråga. Det finns ett visst överlapp mellan resultaten för fråga ett och två, som i mångt och mycket hänger samman med varandra. Avsnitt 5.2 är därför lite kortare.

5.1 Fråga ett: publiceringspraktiker

I detta avsnitt presenteras resultatet för forskningsfråga ett utefter teman som framträtt vid kodningen av materialet: frustration över publiceringssystemet, tradition och internationalisering, karriären, samt kollegornas och policys roll. Praktikteori används därefter för att analysera resultatet – vad som formar doktorandernas publiceringsbeteenden och hur de förhåller sig till dem.

5.1.1 Frustration över publiceringssystemet

Ett genomgående tema i intervjuerna är en frustration över det traditionella publiceringssystemet, alltså över traditionella förlag och vad som anses vara kvalitetsforskning och varför. Informant 1, 2, 3, 5, och 6 uttrycker alla en kritisk åsikt om de traditionella förlagens roll i publiceringssystemet. Informant 1 nämner som negativt att stora förlag köper rättigheterna till artiklar och behåller copyrighten, så att forskaren inte själv äger rättigheterna till sitt verk. Även de höga kostnaderna för prenumerationer för tidskrifter tas upp som negativt, av både informant 1, 2, 3 och 7. Informant 3 uttrycker att hen inte har något förtroende för förlagen:

Dem [förlagen] har en jättestor ekonomisk modell, som innebär att det är en mängd individer som gör gratisarbete för dem, producerar forskning, cirkulerar forskning, granskar forskning, gratis. Och sen så har dem svindiga embargon, det är helt vidrigt såklart. Och där får jag väl lov att säga att jag har inget som helst förtroende för att någon av dem är drivande [i open access].

Även informant 5 uppger att hen har hört av kollegor om förlag som är väldigt otrevliga att arbeta med som författare och som inte behandlar sina författare väl. Därpå uttrycker informanten att publiceringsindustrin är väldigt tuff och "predatory". Likaså uttrycker informant 6 kritik mot att förlag tar ut vinst på arbete som forskare gör, utan att själva tillföra något: "de erbjuder ju ingenting som inte någon annan gör egentligen, om något är processen smärtsammare". En informant kallar det nuvarande publiceringssystemet för "en slags legaliserad maffiaverksamhet", en annan kallar systemet "en rip-off" och "korrupt" då forskare gör en stor del av arbetet utan betalning, samtidigt som förlagen tar betalt för prenumerationerna. I Granströms (2020) studie framkom också kritik från de intervjuade doktoranderna mot det nuvarande publiceringssystemet. Det är alltså ett återkommande tema att nya forskare känner frustration över sin egen och förlagens roll i publiceringssystemet.

Det uttrycks också en viss frustration eller oro hos en del av informanterna i min studie över hur mycket publiceringar värderas som forskare. Hos informant 1, 3, 6 och 7 finns en uppfattning om att det är antalet publiceringar eller citeringar som räknas i slutändan för karriären. Informant 3 kallar det för en form av vandringsägen att det skulle vara bättre att publicera mer – att det inte nödvändigtvis är sant, men att alla förhåller sig till det. Informant 6 och 7 diskuterar hur publiceringshetsen påverkar forskningen:

Idén är då att du ska stycka upp dina forskningsidéer i så små bitar som möjligt, men så att dem fortfarande är tillräckligt intressanta att kunna vara publiceringsvärda. För att antalet publikationer är i princip viktigare än innehållet i dem. Vilket ju inte är så bra för forskningens kvalitet. (informant 6)

Om man då tänker att man bara publicerar för att man ska få så många publikationer som möjligt, då är det ju bättre att ha många små publikationer. Men samtidigt kan jag utifrån också mitt perspektiv som forskare, att då vara en användare av publikationer, då kan jag också känna att [...] om hela idén är att man skriver en artikel om en liten specifik fråga då blir det svårare som användare om man då behöver en större bild. Det är då jag kan tycka att det är synd att det blir mer atomistiskt. (informant 7)

Citaten visar att informanterna funderar över hur forskningens omfång och kvalitet påverkas av att man delar upp sin forskning i mindre bitar, för att få fler publiceringar. Kritiken som framkommer liknar resultatet från Hammarfelts och

Haddows (2018) samt Hammarfelts och de Rijckes (2015) studier om användning av mätverktyg för att utvärdera forskning. Även där framkom från forskares håll kritik mot att mäta humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning med kvantitativa mått, och påverkan på kvaliteten. Intressant är även att det i båda studier framkom att nydisputerade forskare var dem som använde metrik mest och kände sig mest pressade av det. Hammarfelt och Haddow (2018) resonerar att det kan bero på att just nydisputerade behöver visa sig för att etablera sig som forskare. De informanter i min studie som diskuterade mätning och relationen till kvalitetsforskning var informant 3, 6, och 7, av vilka två är längre komna i sin doktorandtid och en är verksam inom ett ämne med hög internationell konkurrens. Mätning och kvalitet kan således vara ett mer aktuellt ämne för dessa informanter att fundera över, varför det kom upp under intervjun.

Samtidigt uppger några informanter att det är svårt att ta sig ur eller förändra det nuvarande publiceringssystemet som individ. Exempelvis informant 2 uttrycker att: "jag tror att när man väl är inne i det här systemet och man bara ska publicera är det svårt också kanske att orka göra motstånd". Här tolkar jag en viss frustration eller maktlöshet kring att som individ göra vissa val i publicering när de materiella, sociala och ekonomiska dimensionerna tar över. Sett utifrån ett praktikteoretiskt perspektiv gäller det individens möjligheter att gå emot vedertagna, traditionellt bundna publiceringspraktiker, såsom att publicera i en viss prestigefylld tidskrift från ett visst förlag inom ens ämne. Doktoranderna i studien framträder som väldigt medvetna om vilka tidskrifter och förlag som anses vara de stora, och vad som räknas som prestigefylld publicering. Det finns också en stark teleoaffektiv struktur att det anses bra som forskare att publicera mycket. Samtidigt är det tydligt att doktoranderna känner en frustration över vissa aktörers roll i publiceringslandskapet som har ett intresse av att publiceringspraktikerna fortsätter vara ordnade i de rådande maktstrukturerna, där förlagen går med stor vinst och fortfarande besitter sitt sociala prestigekapital (jmf Eve 2014). Ett visst kritiskt förhållningssätt framträder.

5.1.2 Tradition och internationalisering

Som skisserat i bakgrundsavsnittet är humanistisk forskning av en viss karaktär och har en viss tradition när det gäller publicering, likt alla forskningsdiscipliner. Med utgångspunkt i begreppet epistemisk kultur intar jag perspektivet att varje forskningsämne har sina egna praktiker kring hur forskningsresultat ska redovisas och publiceras. I mina intervjuer framkommer det olika förhållningssätt till traditionerna inom ens ämne, samtidigt som en ökad internationalisering håller på

att förändra publiceringsmönster även inom humaniora. Dessa två teman formar doktorandernas publicering på olika sätt.

Avhandlingen

Där ordet tradition förekommer flest gånger i intervjuerna är i relation till avhandlingens form och språk. Vad ämnets tradition är, alltså vad som är norm, verkar ha en viss influens på hur doktoranden väljer att göra sin avhandling. Alla informanter förutom en beskrev under intervjun vad som anses vara traditionellt gällande avhandlingens utformning, samt vilka val de själva gjorde. I regel korresponderade vad som ansågs vara vanligare att göra med vad doktoranden själv valde. Undantaget var en informant som valde att göra en monografi på grund av sitt avhandlingsprojekts utformning och den empiriska datans beskaffenhet. En annan beskriver det också som ett val men på grund av sitt projekts utformning såg hen en sammanläggningsavhandling som mer passande.

Något som tas upp av flera informanter är att en sammanläggningsavhandling på engelska ses som ett strategiskt bra val för att få publiceringar under doktorandtiden, och att det verkar bli vanligare i ens omgivning:

Det som är najs som jag gillade med att göra artiklar och ha den här sammanläggningsavhandlingen, det var väl att komma ut med grejer. Det är lättare när man har publicerat sig. (informant 3)

Det är ju lite det som är fördelen med en sådan [sammanläggningsavhandling]. Men att man får sina artiklar publicerade under doktorandtiden, då får man ju lite skjuts på vägen så att säga medan om man skriver monografi så har man kanske inte jättemycket tid [...] det kräver mer tid för att få ut något samtidigt, så det är ju kanske något som talar för det andra. Men sen beror det väl mycket på ämne, om det passar. (informant 4)

Det är definitivt vanligare [...] med monografier. Men det börjar bli vanligare med sammanläggningsavhandlingar, jag har en del kollegor som håller på med det just nu [...] jag tror att fler kommer att gå den vägen just eftersom artiklar och publicering väger så tungt. (informant 1)

Från början var planen att göra en sammanläggningsavhandling just för att, jamen det är bra att ha flera publikationer och det ser bättre ut i efterhand. (informant 7)

Det finns en utbredd uppfattning om att det är strategiskt smart att lära sig skriva artiklar och få ett antal publiceringar redan innan man disputerar. Vissa informanter blev rådda av handledare och kollegor att välja en sammanläggningsavhandling. Informant 6 fick det rådet för att det ansågs vara karriärmässigt bättre:

Det är lite under förändring, för det finns en gammal tradition av att monografier är bäst, men vi får rekommendationen när vi börjar nu, eller åtminstone fick jag det, att en sammanläggningsavhandling är karriärmässigt bättre.

Samtidigt tar informant 2 upp att för publiceringstakten direkt efter man har fått sin doktorstitel kan en monografi vara ett smart val, då man kan göra om kapitel från avhandlingen till artiklar och få publikationer. Intervjuszvaren är intressanta att jämföra i relation till Gunnarsson (2018) som visade att sammanläggningsavhandlingarna ökar även inom humaniora. Resultaten från min studie kan peka på anledningarna till att en sammanläggningsavhandling väljs, att det ses som strategiskt smart då man får publiceringar under doktorandtiden och blir synlig i sitt akademiska sammanhang.

Som det framgår av Steins (2021) uppsats ökar även engelskspråkiga avhandlingar inom humaniora i Sverige. En doktorand i min studie har valt att skriva sin avhandling på svenska, nämligen historiedoktoranden, resterande skriver sina avhandlingar på engelska. Historiedoktoranden motiverar sitt val med att hen föredrar att skriva på svenska för själva glädjen i skrivandet, samt uttrycker också en osäkerhet över att skriva på akademisk engelska. En annan informant reflekterar över sitt val att skriva på engelska med att man då når ut till fler utan språkbarriären, vilket liknar vad Steins (2021) informanter uttryckte: att man når en internationell publik med en avhandling på engelska. Det framgår från mina intervjuer att flera ser engelska som ett strategiskt smartare språk att skriva avhandlingen på. Langum och Sullivans (2017) studie är intressant att ta upp i relation till historiedoktoranden, i fråga om till exempel att översätta och behandla svenskt källmaterial vilket är en väldigt relevant fråga för historiker.

Att skriva en avhandling ser jag som en kunskapsproducerande praktik i en epistemisk kultur, en väldigt starkt institutionaliserad praktik som leder till examination och givandet av en doktorstitel. Utifrån Schatzkis tre begrepp över vad som utgör en praktik ska jag nu analysera vad som formar avhandlingspraktiken och hur doktoranderna förhåller sig till det. Det finns explicita regler för hur avhandlingen ska utformas, exempelvis hur många artiklar som ska skrivas och publiceras för en sammanläggningsavhandling. Till exempel tar en informant upp det faktum att avhandlingens artiklar faktiskt är examinerande, att man måste skriva och publicera ett visst antal artiklar inom ett visst antal år för sin examen. Regler är alltså styrande för just avhandlingens form, men på ett sådant institutionaliserat sätt att det inte reflekteras så mycket över av doktoranderna. När det gäller gemensamma förståelser kan sammanläggningsavhandlingen och då publiceringen av artiklar bli ett sätt att lära sig hur man gör när man publicerar en vetenskaplig artikel, hur man utför praktiken. Teleoaffektiva strukturer är det som formar doktorandernas förhållande till avhandlingspraktiken mest – vad man uppfattar

anses som strategiskt smartast för karriären och vad man får för råd från omgivningen. Även vad man utifrån sin egen kunskap om forskningsmetodologi ser som bäst val för att presentera och behandla sitt empiriska material influerar avhandlingen. Tradition formar också doktorandernas val, vilka normer ämnet har för utformningen av en avhandling. Dessa traditioner kommer inte från regler över vilken form eller vilket språk doktoranden måste välja, utan kommer från vad ämnets forskarsamfund anser vara rätt sätt att forska och publicera för det egna ämnet. Till exempel är rådet en informant fick om att skriva en sammanläggningsavhandling ett exempel på hur en normativ teleoaffektiv struktur influerar vilka val doktorander gör i publicering.

Artikelpublicering och internationalisering

Framträdande i intervju svaren är att artikelpublicering internationellt är det vanligaste sättet att publicera, över alla ämnesgränser. Monografier uppfattas dock fortfarande som vanliga av informant 4 och 5. Det framkommer från vissa informanter (1 och 7) att publiceringstraditionen inom ämnet håller på att förändras, mot mer artikelpublicering på engelska i prestigetidskrifter. Informanternas uppfattning korresponderar med fynd i tidigare forskning att det även inom humaniora blir mer vanligt med artikelpublicering på engelska (Hammarfelt & de Rijcke 2015). Informanten som kommer från ämnet historia beskriver till exempel att det finns en diskussion bland akademiskt jämnåriga kring språk:

det är ju en väldigt het debatt bland mina jämnåriga [...] just om språket. Vissa av de seniora forskarna tycker att det är väldigt viktigt att behålla det svenska språket på forskningen också för den svenska historiens skull, om det blir för internationellt så kanske man slutar skriva om svensk historia. Det kanske inte är någonting jag tror på direkt [...] även om många av dem i min ålder och dem som är doktorander nu går över till engelska för att det är väldigt bra för karriären och för att bygga kontakter, och många behärskar det så pass bra.

Informanten reflekterar över att det ses som smart för karriären att skriva på engelska, men att exempelvis vissa seniora forskare vill stå upp för svenskan. Detta liknar vad vissa informanter i Hammarfelts och de Rijckes (2015) studie uppgav: en rädsla för att svenskan ska tappa fotfäste, speciellt hos mer seniora forskare. Detta är alltså en debatt doktoranden har märkt av. Historieinformanten nämner också att hen är positiv till internationalisering och att det är viktigt att inte bli för "ankdammiga" här. En annan dimension som nämns av flera doktorander är att man når en större publik genom att skriva på engelska och att svenskan där kan vara en barriär för forskning då det är ett litet språk (Informant 1, 2 och 4). En informant tar även upp engelska som en överlevnadsstrategi för sitt ämne, att man blir aktuell och når ut till fler.

Informant 7 upplever att publiceringen går mer mot stora, internationellt högt ansedda tidskrifter, som inte är specifika för informantens ämne och fält. Informanten beskriver utvecklingen som motiverad av att nå ett högre genomslag för forskningen:

Det som har blivit mer och mer vanligt är helt klart att man gör artiklar. Lite mer som kanske man jobbar i naturvetenskapliga sammanhang, men då också många författare och ganska högt rankade internationella tidskrifter.

Informanten nämner att en nackdel med detta är att publikationerna går ifrån kärnan i ämnet för att tilltala en bredare publik och då passa in i dessa tidskrifter. Fler sampublikationer nämns också av informant 7. För informant 6 är engelska artiklar norm – ”hela ämnet försiggår på engelska” – och har varit det länge, endast populariseringar kan möjligtvis skrivas på svenska för en svensk publik. Liknande är det för informant 4 inom vars ämne andra europeiska språk såsom tyska har varit traditionellt starka: ”den trenden har ju skett, så att man skriver definitivt på engelska nu skulle jag säga”. Informant 3 nämner också trenden: ”den uppenbara trenden är att du rör dig mot engelskspråkiga artiklar, och det beror också på att även svenska tidskrifter som är situerade i Sverige är internationella tidskrifter”.

Ett annat spår som plockades upp av vissa informanter är att internationaliseringen är något som uppmuntras av universitetet. Informant 1 säger att informantens universitet är väldigt stolt över sin internationella profil. Informant 2 och 3 nämner att det från centralt håll kommer uppmuntran till att vara synlig med sin forskning. Informant 2 säger till exempel att det uppmuntras till att publicera mer och gärna internationellt, samt att det har uppmuntrats till att synas mer i dagspress.

Det som framkommer av intervjuerna är att traditionen i många humanioraämnen är under förändring, att man går mer mot en internationell artikelpubliceringspraktik, vilket stämmer överens med tidigare forskningsresultat. För vissa epistemiska kulturer skedde denna växling under 1900-talet, för andra pågår den under 2000-talet. Ur ett praktikteoretiskt perspektiv har alltså praktiken kring artikelpublicering i vetenskaplig kommunikation gått starkt framåt och blivit mer norm även i humaniora. Det är uppenbart att doktoranderna känner av, likt med avhandlingen, att det är strategiskt bra att publicera sig på engelska internationellt, något man borde göra. För doktoranderna betyder detta att de teleoaffektiva strukturerna kring internationell artikelpublicering känns av väldigt starkt, att man vet vad som anses rätt strategiskt att göra, vad som är vanligt och vad som är norm. Det finns få regler som ordnar dessa praktiker, alltså att det finns explicita krav på doktoranderna hur de måste publicera sin forskning, utan det är teleoaffektiva

strukturer som formar denna praktik och influerar doktorandernas publiceringsval. Det framkommer också att internationell publicering inte ses som något negativt av doktoranderna, utan som ett sätt att nå ut till fler utan språkbarriärer och vara med på den internationella forskningsarenan. Att publicera på engelska och tala till en bredare publik blir ett sätt att göra sig ett namn inom sitt akademiska sammanhang och bidra, alltså en identitetsskapande dimension av praktiken.

5.1.3 Strategier för den egna karriären

Ett spår som dök upp i mina intervjuer var relationen mellan konceptet överlevnad och publicering; överlevnad för en själv i ett yrke där konkurrensen är hög och överlevnad för ens eget ämne som uppfattas som hotat. Jag återkommer till humaniorämnet som hotat och konceptet överlevnad i avsnitt 5.3. Som svar på frågan varför man publicerar sig och för vem svarade flera informanter att man i praktiken publicerar för sig själv – för sitt CV och för att få ut sina idéer i omlopp och bidra:

I verkligheten tror jag man väldigt ofta publicerar för sig själv. För att få ut sitt namn, sina idéer, och då för att visa upp dem för kollegor får man väl säga [...] de flesta publiceras ändå mest för sin egen karriär, det är också ett krav så det är inte så konstigt, att delta i debatten. (informant 1)

Det är ju lite så här åt två håll. För det är ju självklart för en själv för att man vill synas och faktiskt för att få jobb över huvud taget inom den här branschen, så tänker jag att det är viktigt synas och knyta kontakter [...] Men sen så finns det ju också en större bild av att man tänker att man på något sätt förhoppningsvis kommer att bidra med att dra sitt ämne eller framför allt sin nisch framåt (informant 4)

Det helt ärliga svaret är att man publicerar sig för sitt CV. För det är ingen som läser det. [...] Man gör det för att man vill förhoppningsvis kunna få en tjänst senare, och det går väldigt, väldigt mycket på ens publikationshistorik. (informant 6)

Kopplat till utvecklingen att publicera på engelska i högt rankade internationella tidskrifter diskuterar informant 7 om det är en form av överlevnadsstrategi:

jag tror också att det är lite en slags överlevnadsstrategi som forskare, att man vill inte ta några risker, då vill man hellre ha fler publikationer, och ju högre rankad en tidskrift är, desto bättre blir det ju.

För forskaren är det alltså smart för karriären att sikta högt och publicera sig mycket. Konkurrensen om jobb, särskilt inom humanioraforskning, tolkar jag som en drivande faktor i doktorandernas publiceringsbeteenden. Kopplat till denna känsla av publicering för sin karriär kommer också en känsla av press att publicera mer, vilket informant 1 och 6 nämner. Som informant 1 uttrycker det: ”det snarare är en ångest som ligger över där jag vet att gör jag inget under doktorandtiden på

den vägen, så kommer det vara väldigt svårt att få en tjänst sen”. Även informant 6 nämner att det är viktigt att publicera sig under sin doktorandtid: ”om man vill ha en karriär så är det nästan nödvändigt [...] i grunden, allting handlar om vägen till den fasta anställningen, den här mytiska drömsituationen”. Informant 3 nämner också att hen upplever en press att publicera och reflekterar över var den kommer ifrån, då inga direkta påtryckningar har upplevts men flera forskare har samma upplevelse av att vara pressad att publicera mer. Informanten funderar över att det är lätt att göra jämförelser mellan forskare som en möjlig förklaring till var pressen kommer ifrån. Två av de nyare doktoranderna som är på sitt första år nämner dock att de inte känner av någon press än. Informant 4 nämner till exempel att undervisning är viktigt inom hens ämnesområde just för ämnets överlevnad och engagemang vilket doktoranden lägger en del tid på, vilket ger mindre tid åt att bedriva forskning. Informant 5 säger att hen inte har känt av någon institutionell press att publicera mer:

Jag känner ändå att det känns ganska skönt för dem flesta vid min fakultet ger inte någon vidare press att publicera, det gjorde dem tydligt ganska tidigt när jag pratade med min handledare att det som är viktigt under doktoranden är att skriva sin doktorandavhandling. Publikation, även om det är väldigt bra och nyttigt, är inte det man ska lägga sitt fokus på om det tar ifrån arbetet man gör mot sin avhandling [...] så känns det inte som att det finns någon institutionell press på att jag måste producera ex antal artiklar innan jag har tagit examen.

Kopplingen mellan konkurrens och internationalisering är intressant i sammanhanget, då internationell artikelpublicering som ovan diskuterat är en strategi för att få ut sin forskning till fler och göra sig ett namn. I relation till intervjustvaren ovan blir Hammarfelts och Haddows (2018) artikel återigen aktuell då just den kvantitativa mätningen av forskning kan bidra till den press många unga forskare känner, vilket informant 3 reflekterade över. Som informant 6 uttrycker det är publicering sättet på vilket forskare mäter sin produktivitet, i hur mycket publiceringsredo material man har.

Sett ur ett praktikteoretiskt perspektiv gör jag tolkningen att doktoranderna har lärt sig hur det går till för att etablera sig och få fast anställning, vad som krävs och publiceringens roll i det. Således besitter de en förståelse för hur publiceringspraktikerna ska utföras för att uppnå önskvärt resultat. Kopplat till karriären finns nämligen olika strategier doktoranderna använder för att öka chansen för fast anställning och konkurrera på arbetsmarknaden efter att de har disputerat. Strategierna är formade av teleoaffektiva strukturer, vad som kollektivt anses vara lämpligt att göra för att nå ett visst mål. Exempelvis är en strategi att publicera sig på engelska, vilket anses vara karriärmässigt bättre och bidrar till att nå målet att etablera sig som forskare. Doktoranderna gör då strategiska val utefter

sina egna förutsättningar och ämnets förutsättningar i publicering. Även publiceringspress verkar vara en motiverande faktor till att utföra publiceringspraktiker för att nå sitt mål att etablera sig. Intressant är att två av informanterna som är på sitt första år på doktorandutbildningen uppgav att de inte känner av någon press, medan en gör det väldigt mycket. Möjligtvis kan detta bero på ämnets förutsättningar och vilken kultur det finns på den institution doktoranden är verksam vid.

5.1.4 Omgivningen: kollegor, handledare, policydokument

Framträdande i intervjuerna är att det är kollegorna och handledarna som spelar stor roll i doktorandernas förståelse för publicering och vilka val de gör. Följaktligen formar kollegor och handledare doktoranderna starkt. Återkommande uttrycker informanterna att de lär sig om publicering från sina kollegor, och tar råd från sina kollegor i publiceringsfrågor. Undantaget är en informant som uppger att handledaren har gett mindre stöd i publiceringsvalen än vad informanten förutsatte, vilket i sig också är intressant. Mindre formgivande i publicering var policydokument.

Informant 2 nämner att hen får information om publicering antingen genom att läsa om det eller att diskutera med kollegor. Liknande nämner informant 1 återkommande samtal hen har haft med seniora kollegor och doktorandkollegor där informanten har pratat om olika aspekter av publicering eller fått råd. Informanten frågar också aktivt meddoktorander om hur de har gått till väga för att bli publicerade. Från informant 3 framgår det att hen diskuterar möjliga publiceringskanaler med sina handledare tidigt i processen. Informant 7 uttrycker att hen pratar med kollegor om hur de brukar göra, vilka strategier de har i publicering, då de sitter i samma båt som informanten. Även Stanton och Liew (2011) fick fram som resultat i deras studie att just kollegor och handledare spelar en stor roll i doktoranders publicering. Som Todd och Louw (2019) diskuterar – hur kollegorna och doktoranderna på fakulteten spelar en stor roll i individens lärande och forskningsproduktion – tolkar jag att kollegor, inte bara handledaren, spelar stor roll för doktorandernas publicering.

Biblioteket nämns av främst informant 4 och 5 som en möjlig källa till information, antagligen för att dessa två informanter nyligen har gått en introduktion för doktorander hos sina universitetsbibliotek. Informant 4 nämner även att hen har fått tips på tidskrifter från mer erfarna kollegor. Intressant i sammanhanget är också att

informant 5 är med i ett researchcenter där publicering diskuteras mycket. Informanten får information om publiceringsfrågor från biblioteket och kollegor:

Det är ganska fritt talat om [publicering] bland mina kollegor, mina handledare och professorer, och det är, vad ska man säga, att det är nästan en allmän diskurs i fakulteten. I och med att det är så många av våra professorer som uppenbarligen publicerar så hörs det ju ganska ofta att man pratar om det, att det diskuteras, så snappar man ju upp en hel del bara genom att vara i närheten. (informant 5)

Publicering benämns av informanten som en allmän diskurs på fakulteten och något man snappar upp genom att vara i närheten. Slutligen tar även informant 6 upp att publicering diskuteras hela tiden bland kollegor och att det inte finns ett system för information om publicering, utan att man diskuterar det här och var. Informanten uttrycker också lite kritik mot hur informationen överförs: ”våldigt mycket av sakerna som någon borde informera oss om går bara i så här word of mouth från kollega till kollega”.

Jag tolkar dessa svar ur ett praktikteoretiskt perspektiv som att omgivningen i form av kollegor – både andra doktorander och kollegor med äldre akademisk ålder – och handledare är bärare av de teleoaffektiva strukturer (som har framträtt i tidigare avsnitt) som formar hur informanterna tänker om publicering och hur de publicerar sig. Den rent praktiska delen av publicering, den gemensamma förståelsen för hur man gör någonting, verkar också komma från informella strukturer – att man frågar sina kollegor om specifika råd. Det är alltså informella strukturer som främst lär doktoranderna publiceringspraktiker och hur de ska utföras i en viss epistemisk kultur. Intressant är även att doktoranderna uppger olika mycket stöd från handledarna i publiceringsprocessen, vilket kan antingen visa på olika praktiker i de epistemiska kulturerna eller individuella/institutionella skillnader. Flera informanter uppger också att man snappar upp information om publicering bara av att vara i det akademiska sammanhanget, att det är en allmän diskurs. Detta svarar mot de teleoaffektiva strukturernas funktion i att forma en praktik, hur något kollektivt anses vara, vad man bör göra för att nå ett visst mål och utföra en viss handling. Det ligger i luften som något osynligt som ändå influerar mycket hur doktorander väljer att handla.

De mer formella strukturer som nämns av några informanter är bibliotekets introduktionskurser, främst de som precis har gått en. Under intervjuerna frågade jag också informanterna om de förhöll sig till sitt universitets policy kring publicering. Alla tre universitet som är representerade i studien har en policy som nämner open access-publicering. Syftet med frågan var att utröna policyns roll och

inflytande på doktorandernas publiceringsbeteenden. Här framkom mer ljumma svar, från att inte veta vilken policy det var till att ha fått innehållet informerat till en från till exempel kurser på biblioteket. Ingen uppgav att de hade läst det fysiska dokumentet, eller andra dokument som rör exempelvis open access:

Jag har kanske inte tagit del av det men vi pratar mycket om det, absolut [...] Kanske mer att jag känner till att det finns! Jag har hört talas om det. Men nej, jag ska inte påstå att jag vet mer i detalj. (informant 7)

Det hade jag ingen aning, om jag ska vara helt ärlig [...] men vad är det för policy? (informant 1)

Nej. Jag har faktiskt inte. Jag kan gissa på vad den går ut på, men nej. (informant 3)

Däremot resonerade de kring att de kunde gissa sig till innehållet i policyn från andra håll. Dock hade två av de nyare doktoranderna (4 och 5) koll på innehållet i policyn eftersom de precis hade gått en doktorandkurs på sitt universitetsbibliotek där innehållet kom upp. För informant 5 finns också ett direktiv i researchcentret att i den mån det går ska forskningen publiceras som open access. Informant 6 sade att hen var medveten om innehållet i policyn och att informanten tycker att policyn är bra.

Ingen informant förhöll sig explicit på något sätt till policyn eller uppgav att den påverkade dem i en viss riktning. Snarare uppgav de en känsla av att veta vad universitetet ville och vad som uppmuntrades, till exempel att publicera mer som open access och att synas mer. Jag tolkar detta som att policy, som jag ser som en regel som ordnar publiceringspraktiker, inte har starkt inflytande på doktoranderna. Undantaget är för informant 5 som verkar ha ett direktiv och en uttalad publiceringsstrategi i sitt researchcenter som fokuserar på att publicera som open access i högsta mån. Detta stärker mina fynd att informella strukturer är mest inflytelserika på doktorandernas publicering, inte regler. Själva policyn hade alltså ingen nämnvärd roll i doktorandernas publiceringspraktiker.

5.2 Fråga två: publiceringsval

I detta avsnitt redovisas resultatet för forskningsfråga två: vad som anses vara viktigt i val av publiceringsväg. Det är alltså en värderande fråga från doktorandernas håll om vad de prioriterar och inte prioriterar i sin publicering. De faktorer som framträdde i kodningen av intervjumaterialet var prestige och rykte, synlighet, tips från kollegor, och open access.

5.2.1 Synlighet, prestige och OA

Ett antal faktorer framkommer från intervjuerna som viktiga i publicering. Kopplat till dessa faktorer gör doktoranderna ett antal strategiska val eller planerar att göra strategiska val i framtiden. De två viktigaste faktorerna som påverkar var doktoranderna väljer att publicera är publiceringskanalens rykte samt synlighet för ens forskning.

Två informanter nämner att prestige och genomslag är viktigt när de väljer tidskrift:

Att välja tidskrift är ganska lätt, särskilt om man inte har så bråttom, då har man som strategi, eller i alla fall den strategin som jag och många runt om mig har är att man siktar så högt det bara går, och sen blir refuserad och sen tar nästa i listan. [...] jag försöker publicera i så prestigefyllda journaler som möjligt för det väger tungt i ämnet. (informant 6)

Det måste funnits studier här som håller på att jobba med dem här problemen, där jag känner att jag kan komma in och bidra. Så det var viktigt. Sen var det ju viktigt att det var en bra tidskrift, vad nu det innebär? [...] Dels är det väl rykte, att det har ett gott rykte inom mitt fält vilket den här tidskriften har. [...] sen kände jag ju såhär att när jag skickade in den [artikeln] då hade jag lång tid kvar på min forskarutbildning, skulle jag bli rejectad där, det hade inte varit hela världen för jag har lång tid, så att då kunde jag sikta ganska högt. (informant 3)

Både informant 6 och 3 nämner det som en möjlighet specifikt som doktorand att ta tiden på sig att sikta på en högt rankad tidskrift och riskera att bli refuserad och börja om, då man har sin doktorandtjänst och tid att prova. Informant 3 beskriver det också som att man behöver ha lite tur för att komma med i en högt rankad tidskrift, liknande säger informant 6 att det kan vara slumpmässigt om man kommer med i en tidskrift eller inte. Informant 1 nämner också att renommé går först och tillgänglighet kommer i andra hand: ”det viktigaste är vad är det för renommé på den här tidskriften, och det här med att göra det tillgängligt och så kommer nog i andra hand”. Informant 7 säger att det är vanligt att försöka komma med i stora, prestigefyllda tidskrifter för att det smäller högre. Flera informanter, 6, 2 och 4, beskriver processen att få en artikel inskickad, granskad och antagen eller refuserad som tidskrävande.

För både informant 3 och 2 nämns det som väldigt viktigt att välja en tidskrift där man talar till rätt publik och kommer med i en vetenskaplig dialog. Det är också så forskningen blir läst och använd, enligt informant 3. I övrigt är tips från kollegor och handledare viktiga i val av publiceringsväg (informant 1, 4, 5 och 7). Särskilt nämns det av de tre doktorander som är nyast vilket är intressant. Jag spekulerar att detta kan bero på just det som framkom i avsnitt 5.1, att doktoranderna i stor utsträckning lär sig praktikerna i den epistemiska kulturen av kollegor med mer erfarenhet. För de doktorander som är på sitt första år väger då råd och tips lite extra

tungt. Som ovan diskuterat är kollegors influenser tydliga på förhållningssättet till publicering, och att lära sig och ta råd av de som har mer erfarenhet framträder som vanligt i mina intervjuer.

Slutligen nämns tillgänglighet som en viktig faktor, mer eller mindre för olika informanter. Det nämns som viktigast för informant 5 och 7. För researchcentret informant 5 är medlem i är open access som sagt en viktig uttalad strategi, och för informant 7 är delning av forskningsdata en stor fråga. Informanten vill gärna att data hen delar är öppet tillgängligt, varför det är prioritet. För informant 1 och 6 kommer det i andra hand att försöka publicera som open access då andra faktorer går före. Överlag är open access lägre prioriterat än andra faktorer, men inte oviktigt. Jag återkommer till detta i avsnitt 5.3 om open access.

I tidigare forskning har det också framkommit att just prestige och renommé är viktiga faktorer när forskare väljer publiceringsväg (Narayan et al. 2018; Fredriksson 2020; Osser och Wennerholm 2013). Hos Fredrikssons (2020) enkät var två av de viktigaste faktorerna renommé hos publiceringskanalen och relevansen hos tidskriften för det egna fältet, vilket stämmer väl överens med vad informant 1, 2, 3, och 6 uttryckte i mina intervjuer. Liknande framkom det i Rodriguez (2014) undersökning att open access inte alltid var prioriterat av forskarna.

Jag förtydligade i början av uppsatsen att jag ur ett praktikteoretiskt perspektiv ser vetenskaplig kommunikation som en samling praktiker som samspelar. En publiceringspraktik inom vetenskaplig kommunikation är artikelpublicering, och att publicera sig i en välrenommerad tidskrift. Detta framkommer från mina intervjuer men också från bakgrundsavsnittet. Prestige är viktigt. Informanternas svar återspeglar denna praktik, och som det framträtt av två informanter kan doktorandtiden ses som en chans där man har tid att verkligen försöka publicera sig i en prestigefylld tidskrift och handla enligt praktiken. Det är således en dominerande teleoaffektiv struktur i artikelpublicering att det anses som strategiskt bra att publicera sig i en högt rankad eller prestigefylld tidskrift. Här är det viktigt att se praktiken i sin kontext: hur forskning utvärderas, hur man får sin forskning att bli synlig, och hur publiceringsfältet ser ut inom ens ämne. Exempelvis vilka incitament det finns för forskare att göra vissa publiceringsval är relevant.

5.3 Fråga tre: open access

I detta sista resultatavsnitt redovisas svar på forskningsfråga tre: hur humanioradoktorander ser på open access och sina egna möjligheter att publicera som open access. Tre olika teman framträdde vid min kodning av intervjumaterialet: OA som en normaliserad praktik, humanioraforskningens roll i samhället, samt OA och kvalitetsfrågan. De har sålunda fått varsitt avsnitt.

5.3.1 OA som norm och praktik

Alla doktorander i studien som har minst en publicering har också publicerat som open access. Informant 4 har publicerat i en ren open access-tidskrift online, medan informant 2, 3 och 6 har publicerat genom avtalen deras universitet har med förlagen, där universitetet betalar för att artikeln blir open access. Tidskriften informant 1 var redaktör för var också en open access-tidskrift. Nästan samtliga informanter har alltså deltagit i praktiken att publicera som open access.

Det som framkommer från intervjuerna är att många informanter är medvetna om open access och ställer sig väldigt positiva till det, och ser etiska aspekter av att publicera forskning tillgängligt. Som informant 5 uttrycker det: ”för mig känns det ju enbart som en bra grej [...] jag kan inte se något negativt med att fler och fler får tillgång till kunskapen”. Informant 7 ser öppen delning av data som en positiv möjlighet för specifikt sitt forskningsfält, som inte hanterar så känsliga data som är problematiskt att dela öppet. Några informanter tar upp specifikt att offentligt finansierad forskning borde vara tillgängligt gratis för allmänheten:

Om vi bara pratar svensk kontext, där du oftast har finansiering för ditt projekt ändå, så finns det ingen anledning till att det ska vara betalt [...] allt som produceras på de svenska universiteten bör publiceras gratis och fritt tillgängligt för alla. (informant 1)

Så länge universitetet betalar kommer allting jag publicerar att vara open access. För jag tycker att open access är väldigt värdefullt och väldigt bra. [...] Jag tycker det är väldigt positivt. Jag tycker forskning ska vara tillgängligt för så många som möjligt, särskilt när den är offentligfinansierad. Jag menar om allmänheten betalar för det här, så är det väl klart att allmänheten ska ha tillgång till det. (informant 6)

Det ses alltså som positivt att allmänheten får tillgång till forskningen. Citaten visar också att informanterna är medvetna om vanliga argument som brukar framföras för open access, till exempel att skattefinansierad forskning blir tillgänglig. Flera informanter är även medvetna om fördelarna för egen del med att publicera sin forskning som open access i att den blir mer synlig:

Alla är överens om, upplever jag, att open access är någonting eftersträväsvärt, något viktigt. För min del tycker jag att nu när det finns tillräckligt många [tidskrifter] som är open access, då är det givet för min del, det prioriterar jag, dels en etisk aspekt att jag tycker det principiellt

är viktigt att forskning är tillgänglig, men också på något sätt någon form av strategisk aspekt. Att vi vet typ att open access-artiklar, dem cirkulerar mer, dem blir lästa mer och hela den biten, och det tycker jag också, det är inte oviktigt. (informant 3)

Det är verkligen ett verktyg för att kunna synas. (informant 4)

Doktoranderna ser alltså fördelarna med open access: i att forskning kan bli mer synlig och att fler kan få åtkomst att läsa den. Detta framkom även hos Quigley (2018), Gross och Ryan (2015), Fredriksson (2021), och Stanton och Liew (2011): att forskare såg flera fördelar i att nå ut till fler läsare genom open access. Flera informanter (1, 3, 6, 5 och 4) säger också att de inte är medvetna om någon direkt diskussion om open access, eller att någon har riktat någon direkt kritik. Som informant 6 uttrycker det: ”nej det pratas i princip inte om. Så vitt jag vet är det ingen som har något problem med det, men det är också ingen som bryr sig jättemycket.” Flera informanter nämner alltså att open access inte diskuteras så mycket, men att det är något som doktoranderna känner av uppmuntras från olika håll och är eftersträvänsvärt:

Alltså att man på något sätt vet att det ska vara open access, helst. Jag tror inte jag har specifikt tänkt på det som [universitetet] utan mer generellt att, det är den riktningen vi går i. (Informant 2)

Det har fått sådant genomslag här på hemmaplan att som svensk forskare upplever jag att vi pratar väldigt lite om det, för vi typ tar det för givet. Det är ju en bra grej på det sättet att det blev norm. Att det är positivt laddat. (informant 3).

Jag skulle säga att det helt klart uppmuntras och att det är något man verkligen värdesätter. (Informant 7)

Detta visar på att open access-praktiken är så pass vanligt förekommande och accepterad att den inte diskuteras av forskare, i alla fall inte i omgivningen för informanterna i denna studie. Det är snarare något doktoranderna vet och känner av uppmuntras.

Gällande open access för egen del som forskare säger flera informanter att de väljer det om det är smidigt. Alla informanter (2, 3, och 6) som personligen hade använt universitetens avtal med förlagen sa att det var en väldigt smidig process, där de enbart klickade i ett formulär att de ville göra artikeln till open access. Resten skötte andra instanser på universitetet. För några informanter är open access inte av högsta prioritet, men så länge det finns som valmöjlighet och det går smidigt för forskaren att göra, och utan personliga kostnader, så är open access något doktoranderna vill välja till. Informant 6 tar till exempel upp som scenario att om kostnaden för open access i stället skulle gå på institutionsbudgeten skulle det väljas bort. Liknande säger informant 3 att om open access var ett marginellt fenomen skulle hen också

välja bort det. Informant 2 beskriver att när hen skulle publicera sin första artikel till sin avhandling visste informanten inte att universitetet kunde betala för open access:

Jag visste inte att man kan få hjälp av att publicera open access, alltså med kostnaderna. Så min första artikel, den var jag ju bara ”jag har inte råd att betala så mycket, var ska jag få dem pengarna ifrån, så nej, inte open access”. Men sen så fick jag höra av biblioteket att dem kan stå för sådana kostnader, och att det bara är att skriva till dem och fråga.

Därefter valde informanten att göra sina följande artiklar öppet tillgängliga. Intressant är också att informanten i grunden kommer från ett litet humanioraämne där i princip all forskning redan publicerades som open access, och det var en självklarhet. När informanten kom till sitt nuvarande ämne blev det helt plötsligt ett val. Från informantens tidigare erfarenheter, och alltså hur den epistemiska kulturen såg ut i ämnet informanten ursprungligen kom från, så var öppna publikationer norm. Informant 2 framför också kritik mot kommersialiseringen av OA som är viktig att lyfta fram: ”sen så har ju företagen igen approprierat open access, så att det är en konstig blandning av en kommersiell term och en mer aktivistisk linje”.

För informant 5 och 7, som i tidigare avsnitt nämnt, är open access en viktig fråga. För informant 7 handlar det om delande av data: att högkvalitativa data är värdefullt och kan återanvändas för forskning. Informant 4 nämner också att hen är positiv till open access och ser online-tidskrifter som en möjlighet som ny doktorand att få en publicering. Informanten funderar dock över den finansiella biten av gratisarbetet som måste göras av till exempel redaktionen för en OA-tidskrift.

Mina resultat stämmer i mångt och mycket med de åsikter om OA som framkommit i tidigare forskning (Quigley 2021; Fredriksson 2021; Osser och Wennerholm 2013), att forskare är positiva till idéerna kring OA, men att det finns en praktisk dimension att ha i åtanke och att det inte är första prioritet. Quigleys (2021) undersökning är extra intressanta att jämföra med, då studien likt min är en kvalitativ intervjustudie. I Quigleys studie framkommer det dock mycket fler svårigheter med att publicera som OA i praktiken än vad det framkommer av mina informanter – såsom krångel med APC-avgifter och oro kring rovdjurstidskrifter. Antingen kan detta bero på skillnader i avtal mellan universitet och länder, eller att Quigleys informanter är disputerade forskare med mer erfarenhet som då har haft mer tid till att stöta på krångel. Generellt uttryckte doktoranderna i min studie att de inte såg några konflikter med att publicera sin forskning som OA, enbart att det inte är av högsta prioritet för alla. Det finns många likheter med mina resultat och Fredrikssons (2021) resultat från sin enkätstudie: att OA ses som positivt,

exempelvis för att offentligt finansierad forskning blir tillgängligt för allmänheten, men att renommé och prestige fortfarande är viktigare för vissa.

Jag gör tolkningen att open access är så pass normaliserat nu att det har blivit en vedertagen praktik inom vetenskaplig kommunikation och en del av de epistemiska kulturena. Doktoranderna känner av att det uppmuntras, och ser de egna fördelarna med att göra sin forskning mer synlig. Jag tolkar det som att det finns en teleoaffektiv struktur i open access-praktiken som säger att det kollektivt anses vara rimligt och rätt att publicera sin forskning öppet, om det går att göra. OA har blivit norm i vetenskaplig publicering, åtminstone för artiklar, vilket är det som är relevant för doktoranderna just nu. Detta resultat är mycket intressant att jämföra med Osser och Wennerholms uppsats från 2013, där en av deras slutsatser är att open access inte är norm bland doktoranderna de har intervjuat. Detta visar på att mycket har hänt bara de senaste åren, och att allt arbete som har lagts ner på att göra open access allmänt accepterat har fått resultat. Dock verkar denna utveckling vila en del på just de transformativa avtalen – att forskaren kan publicera i en tidskrift med högt renommé, vilket fortfarande är viktigt, och även göra artikeln öppet tillgänglig. Flera doktorander i min studie har använt just detta tillvägagångssätt.

I intervjusvaren framkommer det att OA existerar på två plan för doktoranderna, både på ett idealistiskt plan och på ett praktiskt plan – hur tidskrävande är det, hur prestigefull är tidskriften, vad kostar det, vem betalar? De flesta vill välja det, och väljer det också när det finns möjlighet och går att göra praktiskt smidigt. Regler är inte så inflytelserika för just doktoranderna i open access-praktiken, då de inte har några explicita krav på sig att publicera open access, vilket många forskare har från till exempel forskningsfinansiärer. Undantaget är informant 5 som uppger att hans researchcenter har en uttalad publiceringsstrategi som prioriterar OA där det går att genomföra i praktiken. Snarare än explicita krav och regler är OA uppmuntrat från flera håll. Jag tolkar det som att doktorandernas publiceringsval formas genom de teleoaffektiva strukturerna, att man känner av att man bör sträva efter OA, och att det ligger i luften. De motiveras också av etiska eller idealistiska argument, samt egna fördelar med att göra sin forskning mer synlig och tillgänglig. Från vad informant 2 berättar tolkar jag det också som att doktoranderna också behöver en förståelse för hur det går till praktiskt för att publicera öppet, alltså att lära sig hur, för att faktiskt välja det. I detta fall fick informanten information om det från kollegor och från biblioteket. Open access kan vara ett snårigt ämne med mycket oklarheter kring vem som står för kostnaderna och hur, som det framgick till

exempel hos Quigley (2021). OA-praktiken är alltså något man också måste lära sig som forskare.

5.3.2 Humaniora och samhället: den tredje uppgiften

Ett annat område jag ville undersöka i uppsatsen är humanioraforskningens relation till open access. Något som framgick ganska tydligt är att det för doktoranderna inte finns motsättningar mellan OA-ideal, att publicera som OA i praktiken, och humanistisk publicering i nuläget. Då det som ovan diskuterat gått mer och mer mot artikelpublicering inom humanistisk forskning finns det väletablerade modeller för OA som har fått fäste även inom humanistisk publicering. Snarare är det öppen data som är en stor fråga, som visat av informant 7 (jmf Fransson & Kjellberg 2016). Informant 7 tar till exempel upp problemet med att det globalt sett är ojämnt länder emellan om man delar forskningsdata gratis eller inte, och högkvalitativa data är värdefullt. Doktoranderna i min studie är inte heller i det läget att monografier är relevanta att publicera än, utöver avhandlingen om man så väljer. Två informanter nämner att de upplever det som att fler och fler open access-monografier publiceras inom deras ämne.

Det som däremot framkom från intervjuerna var att flera informanter snarare såg extra möjligheter med open access för humaniora i att nå ut till allmänheten och få sitt ämne att överleva. Informant 5 uttrycker att det finns en våg mot humaniora i samhället just nu, och att open access då kan bli viktigt för att kunna behålla en samhällsfunktion i debatt och kultur:

Där är det också en möjlighet för oss att faktiskt nå ut till fler folk med information och kunskap som många anser var ganska självklar [...] Open access för mig känns som någonting som är en möjlighet nästan specifikt för humaniora, att faktiskt kunna få tillbaka lite av den samhällsfunktion om vi är väldigt viktiga och nödvändiga för att upprätthålla.

OA pekas ut som en specifik möjlighet för just humanistisk forskning. Även informant 4 tar upp att humanioraämnenas överlevnad är hotad, och att öppen publicering skulle kunna vara möjlighet för humaniora att upprätthålla en samhällsfunktion:

Så att jag tror att det är ganska viktigt på något sätt för att undvika att vi hamnar i vårt lilla "ivory tower" att man har det open access just för den anledningen att minska gapet mellan universitetet och det som sker utanför. För humaniora har ju en ganska stark roll i samhällsdebatt, som kanske andra ämnen inte har, men som har en högre status. Så att jag tror ändå att det är ganska viktigt för överlevnaden och just som, jag tänker humaniora som språkbärare.

Informanten tar upp open access som en möjlighet att minska gapet mellan det som händer inom akademien och samhället utanför. Att ämnen inom paraplybegreppet humaniora kämpa för sin överlevnad är något som tas upp av informant 4, 5, och 1. Intressant är att open access då kan ses som en överlevnadsstrategi för ämnet. Ordet eldsjäl används också av två informanter, 4 och 5, i relation till att arbeta och forska inom humaniora: att till exempel jobba som redaktör för tidskrifter eller jobba för att stärka humanioran i samhället. Som informant 5 uttrycker det: ”många av oss som jobbar inom humaniora är ganska vana vid att behöva vara eldsjäl”. Informant 3 ser också att det finns ett faktiskt praktiskt syfte med att göra humanioraforskning öppet tillgängligt för en intresserad allmänhet, inte bara idealistiskt: ”med relation till humaniora skulle jag säga att [open access] faktiskt inte bara är princip, utan att det också är en ren praktisk innebörd av det som är viktigt”.

Flera informanter diskuterar således möjligheten att det finns ett extra intresse hos allmänheten att kunna ta del av och läsa humanioraforskning om det är mer tillgängligt. Informant 3, 1, och 6 uttrycker att humanioraforskning möjligtvis är mer lättillgängligt att förstå av en lekman än exempelvis naturvetenskaplig forskning, men säger också att det inte nödvändigtvis behöver vara så. Informant 3 tar till exempel upp att vetenskapliga artiklar har en ganska hög svårighetsgrad då artikelförfattaren använder mycket vetenskaplig jargong, eftersom man har lite utrymme att få mycket sagt. Snarare ser informanten böcker och bokpublicering som en möjlighet, särskilt svensk vetenskaplig bokpublicering. Informant 6 säger att hen inte ser några särskilda fördelar med open access för humaniora jämfört med andra forskningsområden: ”vår forskning *kanske* skulle kunna vara mer tillgänglig för allmänheten att läsa utan lika mycket förkunskaper [...] men helt ärligt är jag inte säker på att det är så mycket lättare att det gör jättestor skillnad”. Informant 7 uttrycker att en del av forskningen inom dennes ämnesområde är extra intressant för vissa minoritetsgrupper i samhället, och nämner också att populariseringar på svenska finns.

Den tredje uppgiften tas upp av två informanter. Informant 1 säger att OA kan vara viktigt just för den tredje uppgiftens skull, och att nå en intresserad allmänhet: ”när det är dyra licenser då försvinner mycket av kommunikationen med allmänheten om det ska kosta en massa pengar att läsa forskning”. Kostnadsbarriärer blir alltså även en barriär till allmänheten. Informant 6 säger i relation till populärvetenskaplig publicering att ”tredje uppgiften är definitivt den tredje uppgiften”, och att annan publicering är mer prioriterad. Flera informanter uppger att det finns en viss

tradition av populärvetenskaplig publicering och kommunikation, men att det kommer i andra hand efter annan publicering.

En populärvetenskaplig publiceringspraktik verkar ha svagare ställning hos informanterna än andra publiceringspraktiker. Möjligtvis beror detta på att populariseringar är mer aktuella längre in i karriären. Däremot ses open access-praktiken av några som en specifik möjlighet att stärka humaniora och nå ut med sin forskning till en intresserad allmänhet. En motivation till att välja open access är således att forskningen blir mer tillgänglig, som tidigare visat, inte bara för andra forskare utan för allmänheten. Informanternas motivation i detta liknar det Myrdal (2008) skriver om humanvetenskapernas roll i samhället och vilken samhällsnytta humanioraforskning har. Några informanter resonerar kring att open access specifikt för humanistisk forskning kan hjälpa till att minska gapet mellan vad som händer inom akademin, och vad allmänheten är intresserad av.

5.3.3 OA och kvalitetsfrågan

Det sista temat som framkom från några intervjuer är OA och relationen till kvalitet, främst för rena OA-tidskrifter (alltså inte hybrid-tidskrifter). I tidigare forskning har det framkommit att open access-tidskrifter, som bara finns online, ibland ses som av lägre kvalitet än prenumerationsbaserade tidskrifter, att man till exempel tummar på peer-review eller inte är lika seriösa (Stanton och Liew 2011; Gross och Ryan 2015; Rodriguez 2014). Informant 6 nämner att bland de högst ansedda tidskrifterna inom informantens ämne återfinns inga rena OA-tidskrifter, utan de är på den lägre sidan av de tidskrifter som anses vara mer generiska. Informanten säger också att det finns ett allmänt antagande att det är lättare att komma med i dessa tidskrifter, men att informanten inte tror att det nödvändigtvis är så. Informant 4 uttrycker också att open access-tidskrifter online kan vara en bra möjlighet för nya forskare att kunna etablera sig och få publiceringar, och att eftersom de är online finns det kanske mer plats för fler bidrag. Den erfarenhet informant 4 har av publicering kommer också från en online-tidskrift som vänder sig till unga akademiker. Samtidigt har frågan vad en kvalitetstidskrift är lyfts av både informant 2, 3 och 6. Informant 2 uttryckte exempelvis att ”jag tycker det känns väldigt random vad som är kvalitetsjournal och vad som är icke-kvalitet”. Kvalitet är alltså en fråga som doktoranderna funderar på inte bara i relation till OA utan annan tidskriftspublicering också.

Den ansedda kvaliteten på OA-tidskrifter kom alltså upp hos någon av informanterna, men inte majoriteten. En möjlig praktikteoretisk tolkning är att det

i denna fråga är två praktiker som jobbar sida vid sida: dels praktiken i att publicera artiklar i välrenommerade tidskrifter, dels att publicera som open access. Då praktiker inte kan ses utanför sin kontext och relation till varandra, som Nicolini (2012) skriver om, måste open access för forskare ses i ljuset av hur prestige värderas. Som Eve (2014) också skriver så tar det tid att bygga prestige, vilket nyare OA-tidskrifter online då inte har. I de fall där de två praktikerna sammanfaller upplever inte doktoranderna några konflikter: att genom universitetens avtal kunna välja en högt ansedd tidskrift inom ens fält, samtidigt som den blir öppet tillgänglig. Då ses inte prestige och OA som i konflikt med varandra. Samtidigt har flera informanter funderat över vad det är som gör en tidskrift till av högre kvalitet och varför forskningen publicerad däri anses vara av högre kvalitet.

6 Diskussion

I detta avsnitt kommer jag att diskutera och presentera mina slutsatser för de tre frågeställningarna. Därefter diskuterar jag vilken vidare forskning som hade kunnat göras i relation till uppsatsens syfte och resultat, samt vilka begränsningar uppsatsens teori- och metodval har satt för tolkningen och användningen av resultatet.

6.1 Slutsatser och vidare diskussion kring frågorna

6.1.1 Fråga ett

Min första forskningsfråga var av mer allmän karaktär: hur förhåller sig humanioradoktorander kring publiceringspraktiker i humanistisk publiceringstradition och vad formar deras publicering? Syftet med frågan var att utröna vilka faktorer som formade doktorandernas publicering och deras förhållningssätt till publicering.

Jag drar två slutsatser efter analysen av mitt empiriska material. Det första är att kollegor och handledare i hög grad formar doktorandernas publiceringsbeteende och hur de förhåller sig till publiceringspraktiker, snarare än explicita regler och krav. Informella strukturer lär doktoranderna mest om publiceringspraktikerna; det är genom handledare och kollegor som normer i publicering känns av. För de nyare doktoranderna verkade äldre doktorandkollegor vara en stor källa till information och inspiration – personer som är i samma position men som har mer erfarenhet. Hur effektiv policy är till att forma forskares publicering kan diskuteras. Hos Stanton och Liew (2011) och Narayan et al. (2018) framgick att policy med tydliga krav kunde få effekter. Från resultatet i min studie (och exempelvis hos Osler & Wennerholm 2013) verkar policy tvärtom inte vara så effektivt. Däremot uppgav doktoranderna att de var medvetna om det generella innehållet i universitetens policys, men det framgick att själva policyn inte var så betydelsefull.

Min andra slutsats är att doktoranderna gör olika strategiska val utefter hur de förhåller sig till aspekter av publiceringspraktiker i sitt ämne: trender inom publicering såsom internationalisering, tradition inom ämnet för exempelvis publicering av avhandlingen, samt vad som anses vara fördelaktigt för ens karriär

att göra. Dessa val informeras och påverkas starkt av de teleoaffektiva strukturer som ordnar praktikerna, vad doktoranden uppfattar känns rimligt och rätt att göra, där kollegor och handledare är bärare av dessa strukturer. Ett konkret exempel för mitt resonemang ovan är att det anses vara fördelaktigt att publicera artiklar på engelska i en internationell högt ansedd tidskrift, vilket gör att flera doktorander har gjort strategiska val utefter detta för utformningen och publiceringen av sin avhandling. Samtidigt förhåller sig vissa doktorander annorlunda och föredrar exempelvis att skriva sin avhandling på svenska, vilket är mer tradition inom ens ämne. Normer för hur publicering bör göras är alltså starka, och att delta i publiceringspraktikerna blir ett sätt för doktoranderna att etablera sig som forskare.

Det är också värt att lyfta att majoriteten av doktoranderna förhöll sig kritiskt till det traditionella prenumerationsbaserade publiceringssystemet och förlagens roll i det. Starka ord användes kring förlagens vinstdrivande syften och utnyttjande av gratisarbete från forskarnas sida. Det framkom också kritik från doktoranderna mot hetsen kring att publicera mycket och mer, och funderingar kring hur detta påverkar kvaliteten på forskningsbidrag. Samtidigt framgår det att publicering är sättet på vilket man mäter produktivitet och att man vill få ut sina forskningsbidrag och bidra till den vetenskapliga dialogen. Det finns alltså en viss frustration över hur praktikerna i vetenskaplig kommunikation är ordnade och olika aktörers roll i detta. Detta är inte unikt för min studie utan framkommer från tidigare forskning (Granström 2020), att det finns frustration över förlagens roll och publiceringssystemet.

6.1.2 Fråga två

Forskningsfråga två var: vilka faktorer pekas ut som viktiga i val av publiceringsväg? Syftet med denna fråga var att undersöka vad doktoranderna själva säger att de värderar i val av publicering och hur det kopplas till strategiska val som görs i publicering.

Slutsatsen jag drar är att det främst är synlighet i olika former som är viktigt i val av publiceringsväg. Främst synlighet i form av att publicera sig i en välrenommerad tidskrift, men också synlighet som i att publicera sig där det pågår en vetenskaplig dialog man vill bidra till, och synlighet som i öppen tillgänglighet. Överlag låg där mer tyngd på att publicera sig i kvalitetstidskrifter då det är så verklighetens sakförhållanden ser ut enligt flera informanter: det räknas mer och anses vara mer prestigefyllt, och det är fördelaktigt att publicera sig där om man får chansen. Tips från kollegor vägde också tungt, och det lyftes fram mer av de tre nyaste

doktoranderna. Att doktoranderna motiveras av synlighet för sin forskning ser jag som ett mål med deras publicering, som de sedan gör olika strategiska val utefter för att uppnå målet. Dessa val influeras, som jag ovan kommit fram till, av hur de förhåller sig till olika aspekter av publiceringspraktikerna i sitt ämne. Exempelvis att publicera sig i en tidskrift där det pågår en dialog ökar chansen att bli citerad och bidra till dialogen, vilket i sin tur är bra för den egna karriären.

I all diskussion kring publicering och open access är det ofrånkomligt att meritering och prestige lyfts. Som det framkommit i tidigare forskning är prestige och rykte viktigt för forskare, vilket såklart beror på hur forskning meriteras, utvärderas, och hur man gör sig en karriär som forskare (se exempelvis Eve 2014; Pinfield 2020; Narayan et al. 2018; Fredriksson 2020). Jag ser det som en sorts bärande struktur i hur man utvärderar och kvalitetssäkrar forskning, en praktik som ordnar den sociala verkligheten för vetenskaplig kommunikation. Det är inte heller något fel i grundantagandet att det ska finnas kvalitetssäkrande mekanismer för att utvärdera forskning och att vissa publiceringskanaler har tillskansat sig en hög prestige genom sina tidigare meriter och förfarande kring publicering. Dock som vissa informanter har uttryckt i mina intervjuer har forskare förbehåll att lyfta kring frågan vad en prestigefylld tidskrift är och varför den är prestigefylld, och vilket ekonomiskt imperativ som driver förlaget att fortsätta anses vara prestigefyllt.

Det har gjorts försök till att införa system som även meriterar andra aspekter än traditionell publicering i till exempel tillsättningen av tjänster och befordringar. Jere Odell, Heather Coates och Kristi Palmer (2016) skriver till exempel om ett universitets initiativ till att meritera open access i befordringar inom universitetet, genom att ändra i policyriktlinjerna för tillsättning av tjänster. Det var universitetsbiblioteket som var drivande i detta skulle införas. Artikelförfattarna framför att det även krävs arbete nerifrån och upp med uppvärderingen av OA-publicering, att det måste göras av individer i praktiken för att få fäste och konsekvenser. Det krävs att bygga en kultur av OA för att det ska värderas (Odell, Coates & Palmer 2016). I min studie uppgav informanterna både altruistiska skäl till att välja OA och en personlig fördel i att ens forskning blir mer synlig. Däremot saknas det incitament karriärmässigt och prestigemässigt att prioritera OA. Ett vidare arbete mot detta skulle således bidra till forskares motivation till att välja OA.

6.1.3 Fråga tre

Den sista forskningsfrågans syfte var att utröna hur doktoranderna dels tänker kring open access som publiceringspraktik, dels hur de ser på open access för egen del som humanioraforskare; hur ser humanioradoktorander på open access och sina egna möjligheter att publicera som open access?

Den främsta slutsatsen jag drar efter min analys av det empiriska materialet är att open access-publicering har blivit norm även inom humanistiska ämnen. För doktoranderna i studien var open access en självklar del av publiceringslandskapet, och något som alltid valdes om det gick smidigt och man fick chansen. En möjlig tolkning är att det nu finns tillräckligt med infrastruktur för att välja OA för artiklar, i form av till exempel de transformativa avtalen och OA-tidskrifter. Däremot var det inte alltid prioritet med OA för doktoranderna för egen del. Jag drar också slutsatsen att det inte upplevs några konflikter mellan open access-publicering och hur doktoranderna publicerar sig inom sitt ämne. Jag har dock i åtanke att jag i studien inte fokuserade på delning av data, vilket är en stor fråga inom öppen vetenskap (Fransson & Kjellberg 2016), och att monografier inte är aktuella för doktoranderna att publicera just nu utöver en avhandling. Däremot ser flera doktorander en möjlighet genom open access för humaniora att hävda sin plats i samhället och bidra till samhällsdebatten, och att det kan finnas ett allmänintresse för forskningen. Några doktorander stipulerade att det inte nödvändigtvis är fallet att humanioraforskning är enklare för en lekman att ta till sig. Det kan också diskuteras om OA-publicerad forskning ersätter populärvetenskaplig publicering eller är ett komplement, så att en intresserad allmänhet, lärare, skolor, och andra organisationer kan läsa forskning utan att betala dyra prenumerationer. Det populärvetenskapliga skrivandet är av en annan karaktär och har också en värdefull plats för att förmedla forskning och kunskap till samhället (Myrdal 2008).

Mina resultat i denna forskningsfråga liknar mycket det som framkommit från tidigare forskning om just attityder hos humanioraforskare om open access (se exempelvis Quigley 2021; Granström 2020; Narayan et al 2018; Stanton & Liew 2011). På ett ideellt plan finns stor positivitet, men i praktiken går flera andra faktorer före, främst renommé eller synlighet. Fördelarna med open access har informanterna vetenskap om, till exempel att forskning blir mer synlig och tillgänglig. Jag tolkar det som att det är två praktiker inom vetenskaplig kommunikation som arbetar både sida vid sida och mot varandra: nämligen en open access-praktik och en prestigefylld artikelpubliceringspraktik. För flera av doktoranderna har dessa sammanfallit i att de genom universitetens avtal har kunnat publicera sig i en väl

ansedd tidskrift samtidigt som det är öppet tillgängligt. Frågan är hur framtiden kommer te sig när OA drivs mer och mer som en viktig fråga av flera aktörer i samhället: universiteten, regeringen, EU och UNESCO bland annat – samtidigt som traditionellt prenumerationsbaserade förlag nu också positionerar sig som drivande eller deltagande i open access-initiativ. Obevekligen har publiceringssystemet förändrats bara på några år och kommer att fortsätta sin transformation. Hybridtidskrifterna har också problematiserats av KB, nämligen att det fortsätter vara höga kostnader för publicering och prenumerationer; i värsta fall högre kostnader då man nu betalar för två saker: skrivrättigheter och prenumerationer (Kungliga biblioteket 2019).

Det som framkommer från min undersökning är att OA inte är ett perifert fenomen, utan att alla informanter hade stor kunskap om det och en vilja att arbeta för det. Nästan alla av informanterna i min studie har deltagit i open access-praktiken på olika sätt. I jämförelse med viss äldre tidigare forskning tolkar jag då att open access har blivit vanligare, att forskare/doktorander har mer erfarenhet och kunskap om det. Speciellt i jämförelse med Ossers & Wennerholms (2013) studie verkar open access har blivit mer norm för svenska doktorander.

I ljuset av resultatet från forskningsfråga ett kan det diskuteras om det krävs en kombination av regler (såsom policyincitament) och teleoaffektiva strukturer (att till exempel doktoranderna uppmuntras till open access av andra kollegor) för att OA ska få ännu mer fäste bland nya forskare. Det behövs alltså arbetas med det på flera nivåer för att OA-praktiken ska bli ett naturligt val. Så länge frågan om prestige och karriäravancemang mest är knutet till traditionell publicering jobbar OA-initiativ i uppförsbacke. Resultatet för uppsatsen visar på att det finns stor möjlighet att på informella vägar uppmuntra till OA och vidareutveckla arbetet mot OA.

6.2 Avslutande tankar

Syftet med min uppsats var att ge fördjupad kunskap om humanioradoktoranders förhållningssätt till publicering och öppen publicering i dagens publiceringslandskap. Undersökningen har visat på hur humanioradoktorander tänker kring open access och vilken roll publicering spelar för deras forskning och framtida karriär. Generellt återfanns övervägande positiva åsikter om open access och nästan alla hade deltagit i praktiken, dock kommer det generellt i andra hand i publiceringsval. Således har open access även inom humanistisk publicering gått framåt och blivit mer vanligt. Vidare har undersökningen visat hur

humanioradoktoranderna influeras av publiceringspraktikernas beskaffenhet att göra vissa strategiska val, och att kollegor formar doktoranders publiceringsbeteenden starkt. Uppsatsens syfte har således uppnåtts. Detta möjliggjordes av en kvalitativ intervjustudie som gav data kring humanioradoktoranders tankar och förfarande kring publicering.

I fråga om uppsatsens bidrag så har den tillfört framför allt kvalitativa data kring hur doktorander ser på publicering, publiceringens roll i den egna karriären, strategiska val i publicering, samt möjligheter till open access. Det kan ses som ett komplement till tidigare forskning av mer kvantitativ karaktär om humanistisk publicering. I ett publiceringslandskap som förändrar sig snabbt ger det också en uppdaterad överblick över hur doktorander förhåller sig till både open access och publiceringspraktiker. Som jämförelsen med forskning gjord för ett decennium sedan visade har OA-praktiker blivit mer och mer norm, och kunskapen om det hos forskare har stigit. Resultaten från uppsatsen kan vara intressanta för personer som på olika sätt jobbar mot doktorander eller med publiceringsstöd inom humaniora, för att förstå både kunskapsnivån kring open access och vilka resonemang doktoranderna för gällande hur de väljer att publicera och varför.

En naturlig uppföljning till min studie skulle vara att göra en liknande undersökning med doktorander från ett annat forskningsfält (till exempel från STEM), för att se om det finns likheter eller skillnader i relationen till publicering och open access. En större diskussion om open access för olika publiceringskulturer skulle således kunna föras. Likaså hade en jämförande demografisk studie mellan nydisputerade och mer erfarna forskare inom humaniora om OA kunnat ge mer underlag för att tala om ett normskifte i vetenskaplig publicering. Forskare som har varit aktiva längre har ett annat tidsperspektiv på processen som hade varit intressant att jämföra med doktorandernas. Slutligen finns det flera möjligheter att vidare undersöka engelskans påverkan på svensk humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning, och vad som driver denna förändring. Som det framkommit är engelsk artikelpublicering mer och mer vanligt, där mekanismerna bakom detta kan vara värda att studera ännu närmare.

6.2.1 Utvärdering av uppsatsens teori- och metodval

Metoden för materialinsamling i uppsatsen var semistrukturerade, kvalitativa intervjuer, vilket fungerade väl till att svara på uppsatsens forskningsfrågor och uppnå syftet. Metodvalet möjliggjorde en insyn i doktoranders upplevelser av publicering, deras tankar, erfarenheter och förhållningssätt. Det finns dock

begränsningar med detta metodval och hur generella slutsatser man kan dra av ett litet urval. Som tidigare nämnt finns det en risk att mitt urval består av informanter som alla är extra intresserade av publiceringsfrågor och då är mer benägna att tacka ja på en intervjufrågan. Något annat som kan ha påverkat resultatet är hur mycket erfarenhet informanterna hade av publicering. Nu blev urvalet som sådant att några av informanterna var nyare och då hade mindre praktisk erfarenhet av publicering och forskning. Det ska inte bortses från att den praktiska erfarenheten av att utföra exempelvis OA-praktiken kan påverka hur doktoranden ser på publicering och OA-publicering. Däremot har urvalet möjliggjort jämförelser och gett plats åt nyare doktoranders perspektiv, vilket också har varit värdefullt.

Gällande praktikteori har det möjliggjort att undersöka open access som en praktik som utförs och reproduceras av människor, inte enbart som en idé som till exempel står beskrivet i styrdokument. Den teoretiska ansatsen har också hjälpt i att undersöka vilka mekanismer som influerar och formar vetenskaplig publicering, och hur olika sätt att publicera (praktiker) samverkar inom fältet. Däremot har praktikteori erkända svagheter i att diskutera exakt var gränserna går mellan olika praktiker, och mellan vad som är kontext och vad som är själva praktiken (Cox 2012). Det finns därför även brister i att fullt ut kunna diskutera frågan om maktstrukturer i samhället genom teorin (ibid.). En annan teoretisk ansats hade möjligtvis kunnat lyfta fram frågan om makt och maktstrukturer i vetenskaplig publicering mer, till exempel frågan om styrning och akademisk frihet. Samtidigt har praktikteori gett utrymme för individens egna handlande som en aktör i ett nätverk av publiceringspraktiker – varför man handlar som man gör eller gör vissa val.

7 Litteraturförteckning

- Alvehus, J. (2023). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. 3 uppl., Stockholm: Liber.
- Arthur, P. L. & Hearn, L. (2021). Toward Open Research: A Narrative Review of the Challenges and Opportunities for Open Humanities. *Journal of Communication*, 71, ss. 827–854.
- Bernhardsson, K. (2012). *Ny strategi för vetenskaplig bokpublicering vid Lunds universitet*. Området för humaniora och teologi, Lunds universitet. <https://lup.lub.lu.se/search/files/5974784/2278655.pdf>
- Borgerud, C. & Borglund, E. A. M. (2020). Open research data, an archival challenge?. *Archival Science*, 20, ss. 279–302. doi:10.1007/s10502-020-09330-3.
- Carlhed, C. & Axelsson, A.-S. (2009). Next Generation e-Researchers: Doctoral Students in Social Sciences and Humanities in Sweden and their Attitudes towards Open Access and Open Repositories. I *Paper presented at the 5th International Conference on e-Social Science*. Köln, Tyskland 24–26 juni. <https://mdh.diva-portal.org/smash/get/diva2:279972/FULLTEXT01.pdf>
- Cox, A. M. (2012). An exploration of the practice approach and its place in information science. *Journal of Information Science*, 38, ss. 176–188.
- Dutoit, M. (2022). *We exchange data all the time – A case study on data conceptualisation and data sharing by researchers in the context of open data policies*. Diss. Oslo Metropolitan University. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/handle/11250/3031007>
- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G. (2022). Intervjuer. I Svensson, A. & Ahrne, G. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Eve, M. P. (2014). *Open access and the humanities: contexts, controversies and the future*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fransson, J. & Kjellberg, S. (2016). Forskningsdata: ett biblioteks läranderesor i de internationella, nationella och lokala landskapen. *InfoTrend*, 69, ss. 41–48.
- Fredriksson, M. (2020). *The transition towards open access publishing in humanities: A case study of researchers' publishing patterns, views on and experiences of OA publishing at a Finnish university*. Masteruppsats, Informationsstudier. Åbo Akademi. <https://www.doria.fi/handle/10024/178078>

- Gardner, S. K. (2010). Contrasting the Socialization Experiences of Doctoral Students in High- and Low-Completing Departments: A Qualitative Analysis of Disciplinary Contexts at One Institution. *The Journal of Higher Education*, 81, ss. 61–81.
- Granström, B. (2020). *Institutionella repositorier, Open Access och doktoranderna som banar vägen: En kvalitativ studie*. Kandidatuppsats, Biblioteks- och informationsvetenskap. Högskolan i Borås. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1447724/FULLTEXT01.pdf>
- Gross, J. & Ryan, J. C. (2015). Landscapes of research: Perceptions of Open Access (OA) publishing in the arts and humanities. *Publications*, 3, ss. 65–88.
- Gunnarsson, D. (2018). Att söka förändring. I Haapalainen, M. & Wallén, C. (red.) *Världen där utanför: Bibliotekariens roll som omvärldsbevakare och analytiker*. Stockholm: Kungliga biblioteket, ss. 88–100.
- Hammarfelt, B. (2016). Beyond Coverage: Toward a Bibliometrics for the Humanities. I Ochsner, M., Hug, S. & Daniel, H.-D. (red.) *Research Assessment in the Humanities: Towards Criteria and Procedures*. Springer.
- Hammarfelt, B. & De Rijcke, S. (2015). Accountability in context: Effects of research evaluation systems on publication practices, disciplinary norms and individual working routines in the faculty of Arts at Uppsala University. *Research Evaluation*, 24, ss. 63–77.
- Hammarfelt, B. & Haddow, G. (2018). Conflicting measures and values: How humanities scholars in Australia and Sweden use and react to bibliometric indicators. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 69, ss. 924–935.
- Kjellberg, S. (2010). *Forskarbloggar: Vetenskaplig kommunikation och kunskapsproduktion i bloggofären*. Diss. Lunds universitet. <https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/5476715/1668824.pdf>
- Knorr Cetina, K. (1999). *Epistemic cultures: How the sciences make knowledge*. Cambridge: Harvard University Press.
- Knöchelmann, M. (2019). Open Science in the Humanities, or: Open Humanities?. *Publications*, 7(4), s. 65. doi:10.3390/publications7040065.
- Krippendorff, K. (2019). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. SAGE.
- Kungliga biblioteket (2019). *Omställningen till ett öppet tillgängligt vetenskapligt publiceringssystem*. Stockholm: Kungliga biblioteket.

- Kungliga biblioteket (2023). Bibsamkonsortiet. <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/oppn-tillgang-och-bibsamkonsortiet/bibsamkonsortiet.html> [2023-04-24].
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Langum, V. & Sullivan, K. P. (2017). Writing academic English as a doctoral student in Sweden: Narrative perspectives. *Journal of Second Language Writing*, 35, ss. 20–25.
- Martín-Martín, A., Costas, R., van Leeuwen, T. & Delgado López-Cózar, E. (2018). Evidence of open access of scientific publications in Google Scholar: A large-scale analysis. *Journal of Informetrics*, 12(3), ss. 819–841. doi:10.1016/j.joi.2018.06.012.
- Myrdal, J. (2008). *Spelets regler i vetenskapens hantverk: om humanvetenskap och naturvetenskap*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Narayan, B., Luca E. J., Tiffen, B., England, A., Booth, M. & Boateng, H. (2018). Scholarly Communication Practices in Humanities and Social Sciences: A Study of Researchers' Attitudes and Awareness of Open Access. *Open Information Science*, 2, ss. 168–180.
- Nicolini, D. (2012). *Practice Theory, Work, and Organization: an Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Odell, J., Coates, H., & Palmer, K. (2016). Rewarding open access scholarship in promotion and tenure: Driving institutional change. *College & Research Libraries News*, 77(7), ss. 322–325. <https://doi.org/10.5860/crln.77.7.9518>
- Osser, D. & Wennerholm, L. (2013). *Doktoranders förhållningssätt till Open Access: En studie av epistemiska kulturers betydelse för doktoranders tankar kring vetenskaplig publicering*. Kandidatuppsats, Biblioteks- och informationsvetenskap. Högskolan i Borås. <http://hb.diva-portal.org/smash/get/diva2:1308837/FULLTEXT01.pdf>
- Pinfield, S. (2020). *Open Access in Theory and Practice*. Taylor & Francis eBooks.
- Piron, F. (2018). Postcolonial Open Access. I Herb, U. (red.) *Open Divide: Critical Studies on Open Access*. Sacramento: Library Juice Press, ss. 117–128.
- Quigley, N. (2021). Open Access in the Humanities, Arts and Social Sciences: Complex Perceptions of Researchers and Implications for Research Support. *LIBER Quarterly*, 31.
- Richtig, G., Berger, M., Lange-Asschenfeldt, B., Aberer, W. & Richtig, E. (2018). Problems and challenges of predatory journals. *Journal of the*

- European Academy of Dermatology and Venereology*, 32(9), ss. 1441–1449. doi:10.1111/jdv.15039.
- Rodriguez, J. E. (2014). Awareness and Attitudes about Open Access Publishing: A Glance at Generational Differences. *Journal of Academic Librarianship*, 40, ss. 604–610.
- Rooryck, J. (2022). Plan S: estimating future developments. *Science Editing*, 9, ss. 149–154.
- Schatzki, T. R. (2001a). Introduction. I Schatzki, T. R., Savigny, E. V. & Knorr Cetina, K. (red.) *The Practice Turn in Contemporary Theory*. London: Routledge.
- Schatzki, T. R. (2001b). Practice mind-ed orders. I Schatzki, T. R., Savigny, E. V. & Knorr Cetina, K. (red.) *The Practice Turn in Contemporary Theory*. London: Routledge.
- Stanton, K. V. & Liew, C. L. (2011). Open Access Theses in Institutional Repositories: An Exploratory Study of the Perceptions of Doctoral Students. *Information Research: An International Electronic Journal*, 16.
- Stein, C. (2021). "Ska man vara riktigt fyrkantigt så är vi ju i Sverige och då vill man kanske också bibehålla det svenska språket på något sätt också." *Språkval i avhandlingar vid svenska lärosäten under perioden 1990–2020*. Magisteruppsats, Svenska. Uppsala universitet. <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1646149/FULLTEXT01.pdf>
- Suber, P. (2012). *Open Access*. Cambridge: MIT Press.
- Swijghuisen Reigersberg, M. (2015). Problematizing Digital Research Evaluation using DOIs in Practice-Based Arts, Humanities and Social Science Research. *F1000Research*, 4. doi:10.12688/f1000research.6506.1.
- Todd, R. W. & Louw, S. (2019). Individual Networks of Practice for PhD Research Socialisation. *Journal of University Teaching and Learning Practice*, 16.
- UNESCO (2021). *UNESCO Recommendation for Open Science*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379949.locale=en>
- Vetenskapsrådet (2022). *Nya riktlinjer för publicering med öppen tillgång (open access)*. <https://www.vr.se/aktuellt/nyheter/nyhetsarkiv/2022-10-24-nya-riktlinjer-for-publicering-med-oppen-tillgang-open-access.html> [2023-04-24].
- Wang, J. Z., Pourang, A. & Burrall, B. (2019). Open access medical journals: Benefits and challenges. *Clinics in Dermatology*, 37, ss. 52–55.

Bilagor

Bilaga 1. Intervjuguide

Bakgrund

- Vill du berätta lite om din forskning och ditt avhandlingsprojekt?
- Hur länge har du varit doktorand?
- Varför valde du att doktorera?
- Hur planerar du att publicera din avhandling? Som monografi eller sammanläggningsavhandling?

Vetenskaplig publicering och publiceringspraktik

- Berätta om dina erfarenheter av att publicera - har du publicerat något?
 - o När och i vilket sammanhang?
 - o Hur valde du publiceringsväg?
 - o Hur upplevde du processen från skrivande till publicering?
- Hur tänker du kring vetenskaplig publicering - för vem publicerar man och varför?
 - o Har du någon personlig publiceringsstrategi utifrån vad dina ambitioner med din forskning är?
- Vad tycker du är viktigt i val av publiceringsväg? T.ex genomslag, rekommendationer från kollegor, open access.
- Vad är det vanligaste sättet att publicera forskning inom ditt ämne?
 - o Form? Språk?
 - o Vilken publiceringskanal värderas högst att publicera i?
- Har ni en publiceringspolicy vid ert lärosäte som du har tagit del av? Hur förhåller du dig till den i publicering?
- Hur upplever du publiceringskulturen inom din forskningsdisciplin? Finns det en press att publicera?

Open access

- Har du publicerat något som open access?
 - o När och i vilket sammanhang?
 - o Hur upplevde du den processen?
- Varifrån får du information om publiceringsfrågor och hur man publicerar som open access?
- Använder du själv öppna publikationer som källor i din forskning?

- Ser du några positiva eller negativa aspekter i allmänhet med open access-rörelsen?
- Har du några tankar kring open access-publicering i relation till humanistisk publiceringstradition? Ser du till exempel möjliga fördelar eller nackdelar som forskare inom humaniora att välja att publicera som OA?
- Ser du några specifika utmaningar eller möjligheter för att publicera som open access som doktorand? Har du själv upplevt några barriärer för open access-publicering i ditt arbete?
- Hur upplever du att klimatet är i diskussionen kring open access?
 - o Uppmuntras det, och i så fall från vilket håll?
 - o Diskuteras det kritik?
- Övriga tankar och funderingar som du vill ta upp?

Tack!

Bilaga 2. Samtyckesblankett

Informerat samtycke för medverkan i intervjustudie

Studien

Denna intervjustudie genomförs inom ramen för en masteruppsats inom biblioteks- och informationsvetenskap. Syftet med uppsatsen är att undersöka doktoranders förhållningssätt till publiceringspraktiker och öppen publicering, inom forskningslandskapet för humaniora. Studien avser undersöka om det upplevs utmaningar i beröringspunkten mellan open access-ideal och humanistisk publiceringstradition, och hur detta navigeras. Fokus ligger på frågor kring humanioradoktoranders tankar och erfarenheter av vetenskaplig publicering och open access, som nya forskare.

Materialet

Intervjun beräknas ta ungefär 45-60 min och kommer att spelas in. Inspelningen och transkriberingen kommer inte att spridas vidare, och materialet kommer att förstöras efter att uppsatsen är godkänd. Direkta citat från intervjun kan komma att användas.

Deltagande är frivilligt och det går att avbryta sin medverkan fram tills uppsatsen är godkänd. Medverkande i studien kommer att anonymiseras, men fullständig avidentifiering kan inte utlovas.

Genom att skriva under bekräftar du att du har tagit del av informationen ovan och ger ditt samtycke till att bli intervjuad.

Underskrift _____

Datum _____

Kontaktuppgifter:

Linnea Porenus

li5130po-s@student.lu.se

Telefonnummer